

Dr. Ramaseter Robert
B u d a p e s t
I. Disztr. 2. II. e. 8.

CIENZURAT: SUCIU

KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-
Str. Barón L. Pop 10

SZERKESZTŐSÉG TELEFON 1-77
Éjjeli telefon (nyomda) 2-02

ELOFIZETESI ÁRAK:

Egész évre	1150	Lei
Felére	600	"
Negyedévre	320	"
Egy hónapra	110	"

XI évfolyam * 186. szám
1928 augusztus 22 Szerda
* 1688 Elul 6 *

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Két nap alatt öt...

Ki ne ismerné a közkeletű frázist, mellyel kényelmes emberek a koldusokat szokták elzavarni: „Menjen dolgozni, mert aki dolgozik, az megél.” Valóban, aki dolgozik, az megél, ha rendszerint nem is olyan bőségesen, nem is olyan előkelően, mint például egy nem-dolgozó panamista, aki mások verejtékéért gyümölcsöt egyetlen nemtelen gondolatával söpri be a zsebébe.

Aki dolgozik, az megél, leginkább rezszul, de megél. Ez a megélés a jutalma annak az „önként” vállalt, életfogytiglani rabszolgaságnak, melyet a robotoló emberek egy egész örömtelen élet tartamára vállalnak. Es csodálatoskepen még is vállalják, mert az élet parancsa; — ahogyan a költő dalolja, — élni, élni bármily nyomorultan is, hiszen a legbüzhödebb kunyhó ablakán s bűvö a napsugár, a csillagok himje még a börtönlakó álmát is arannyal szövi át s a csók mámore még a legnyomorultabbat sem kerüli el.

Ez a titka annak, hogy az élet minden keserűsége, minden megaláztatása mellett is, a robot ritmusa nem csitul e az ázalag primitív élete épügy kitarul a napban, mint a robot rabszolgáé!

Aki dolgozik, az megél, — ám mit fejenek azok, akik nem dolgozhatnak? Avagy azok akik megfeszített akarat-erő mellett sem tudnak annyit dolgozni, hogy a betevő falatot egy tejjel-mézzel folyó Kanadában magunk és családunk részére megkeressék? Ezekkel szemben, hogyan lehet érvényesíteni a humanista frázist, hogy „menjen dolgozni?” Ez az a kérdés, amelyre nincs felelete azoknak, akiknek pedig — hiszen egy ugynevezett felelős kormányzat tenyezői — felelniük kellene.

Es eme konok hallgatás csöndjében dörgedelmes hang adja meg a kérdésre a választ: revolvergolyók dörréne, vagy méreg romboló vegyi hatása, esetleg kötéll, — mind olyan eszközök, amelyekkel csak az emberi „intelligencia” rendelkezik, mert hiszen az állatok nem ismerik az öngyilkosságot.

Öngyilkosság: erről van szó. Romániát mindeztideig elkerülte az öngyilkosság epidémia, — ő világgért sem azért, mert az embereknek valami tulságosan jól ment volna a dolguk, valami tulsok szabadságban részesültek volna; elkerülte azért, mert győző ország vagyunk és emellett olyan természeti kincsek birtokosai, amelyek mellett csak ördögi rossz akarat fényesíthet embereket arra, hogy öngyilkosokká váljanak.

Es ime: az emberek öngyilkosokká lesznek, öngyilkosokká lesznek, még pedig nem szerelmi bánat, gyógyíthatatlan idegbaj miatt, hanem egyszerűen azért mert az önkéntes halál könnyebb és elviselhetőbbé teszi számukra a lassu feloszlás proceduráját, egyetlen gondolatukkal küldi el őket Cháron birodalmába, ahol nincs többé munka és munkátlanlás, nincs kivételes állapot és stabilizációs kölcsön, nincs éhség és napsugár de egyben nincs adóvéréhajító és nincs hivatalnokai packázás sem csak végtelen csönd van, a megsemmisülés köllészete, a nyugalom demokráciája, mely mindenkire egyenlően kiterjed.

Egy nap leforgása alatt öt öngyilkosság Kolozsváron! Budapesten átlagban

harminc volt pár hónappal ezelőtt az öngyilkosok száma. Mindannyian az egzisztenciátlanlás, az éhség és bizonytalanság áldozatai, akiknek már az a lehetőség sem adatott meg, hogy nyomortanyák vackain, valami lötyty és egy darab kenyér segítségével tengessék életüket és keserűségük végtelen és féktelen áradásában a nap és csillagok felé egy áldó szót, a dözsölők felé pedig egy pusztába hangzó szitkot küldjenek.

Am ez Budapesten történik így, egy gazdaságilag és politikailag leromlott ország fővárosában, dezorientált lelkek utvesztőjében és nem egy tejjel-mézzel folyó, csodálatos lehetőségekkel telt országban, ahol csak relatíve egészséges kormányzat mellett is, — a relatív jólét mosolyának keilve virulina, bőségnek kellene uralkodnia kenyérben és munkában s a meg nem éles csak annak kellene, hogy osztályrésze legyen,

aki valóban nem akar dolgozni, vagy nem dolgozik.

Az ami Magyarországon az öngyilkosságok terén történik — az egész kultúremberiség méltó megdöbbenésére, — természetes velejárója az ország gazdasági és politikai nyomorúságának és fejevesszteltségének.

Am Romániában szinte amerikai méretű lehetőségek szunnyadnak, — valóban: csak szunnyadnak — a föld felett és a föld alatt, az emberekben és a körülményekben. A jóakarát és becsületesség egyetlen varázsszavára itt a munka és alkotás gígázi szellemei kelhetnek isteni táncra, városok épülhetnek metropolisokká, elhagyott, elhanyagolt területek válhatnak a bőség új szarujává.

Am épen ez a varázsszó az, amely nem akar elhangzani. A paradicsom he-

lyén lassan-lassan a pokol tornáca alakul ki: csödlök-és kifulladás gépek, éhség, nyomor és keserűség, a hangskála minden fokozatában immár felfokozva egész a revolverdörrenésig és a kötél kísérleties megfeszülésig.

A revolver és a kötél: ime a dolgok és következmények ultima rációja. Egy kormányzati elv gyakorlati konkluziója. Ime: egy tény, amelynek — egyedüli a maga nemében — kilátásai vannak még a jövőt illetőleg. Egy negatív igazságszolgáltatás kilátásai ezek, annak keserű reménye, hogy amily mértékben fogy kenyerünk, álmunk, mosolyunk, hitünk, reményünk, életkedvünk szabadságunk és önértetünk, — oly mértékben gyarapodik majd öngyilkosaink száma. Az egyetlen „gyarapodás”, amit a jelenlegi rezsim a maga javára könyvelhet el.

(s. l.)

Közeli kormányválság fenyeget Franciaországban

Reakciósek és radikálisok egyaránt támadják Poincarót

(Páris, augusztus 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) Poincaré duzzadt aktatás-kával szabadságra ment Sampignybe. A miniszter — ezt elenség és jóbarát egyaránt elismeri — tudlgozta magát, idegessége kínosan fokozódott, aminek szomorú dokumentuma az a szokatlanul éles személyi támadás, amit a legutóbbi kamarai ülések egyikén intézett Bergery ellen, aki nem is támadta a kormány-elnököt, csak ellenvéleményének volt bátor enyhén kifejezést adn.

Reakciósek és radikálisok a kormány ellen

Idegességét még jobban felfokozhatta a kommunisták legutóbb Joryben megtartott tüntetése a világbéke érdekében. A tüntetést a hatóságok tudvalevőleg a legkiméletlenebbül elnyomták. Chiappe rendőrprefektus rendőrökkel, csendőrökkel és gárdistákkal vettete körül a várost és rekordot állított föl az elfogatások terén: kétezer tüntetőt fogalott el, akiket később jórészt szabadon bocsájtott. A kormány nagy idegességével kell ezt az intézkedést magyarázni, épügy mint azt az ingadozó és bizonytalan magatartást, amivel a kormány az elzászi autonómisták ügyét kezeli. Franciaország nacionalistái és konzervatív elemei az utóbbi időben ugyanis feltűnő aktivitást tanusítanak, élükön a parfümgyáros Cotyval, aki újságját két souérré tudja adni. A lap, amely ma már félmillió példányszámban kerül forgalomba, türelmetlen és heves hangon követeli a más véleményen levők elnyomatását, akiket természetesen kivétel nélkül bolsevikieknek deklarál. A szélsőséges jobboldaliak láthatóan Poincaréra akarnak nyomást gyakorolni, aki viszont igyekszik beigazolni a baloldal felé, hogy igenis tud energikus lenni. A miniszterelnök egyre ebbe az irányba szorul, annál is inkább, minthogy a centrumban és a radikálisoknál szilárdan meg vannak győződve, hogy öszre kamrai krízis fog bekövetkezni. Tardieu, Caillaux és Peret már számítanak Poincaré utódlására.

A „rebellis” tanítók

A kommunistáknál is hevesebb ellentállásra talált Poincaré a francia tanítók kongresszusán, amit Rennesben tartottak meg az utóbbi napokban. Laurent és Jouhaux képviselők itt a legélesebb ellentállást proklamáltak Poincarénak ama terve ellen, amely el akarja kobozni az állami alkalmazottak szervezkedési jogát. A francia tanítóság, amely baloldalt és gyakran tulzotan is baloldalt áll, benne akar maradni a nagy munkásszervezetekben. Ha a kormány — mondotta Jouhaux — háborúságot akar, ezt megkaphatja. A képviselő ugylátszik, elég erősnek érezte magát, mert ő is, épügy, mint Poincaré, aki szeretné megrendszabályozni az állami alkalmazottakat, kijelentette, hogy igenis, az állami tisztviselők szindikátusa állam az államban. És hozzátette, hogy minden siker, amit az államtól kívívnak, nem lehet egyéb, mint alapja a további harcoknak. Poincaré számára nem kívánatos a nyílt harc mert alig hihető, hogy kormány a harc során egységes maradjon. Baloldali miniszterek, mint például Herriot, program szerien le vannak kötelezve a dolgozók szakszervezeti szabadságára és a radikálisoknak sok választók vannak a kisebb alkalmazottak és tisztviselők között, akik a kormány megszorító intézkedéseiben jogfosztást látnak. Másfelől viszont a jobboldal, amelynek sajtóbeli pozíciói újabb időben aránytalanul megnövekedtek, a tanítók megrendszabályozására és az iskolák meghódítása felé törekcsenek. A tanítók ugyanis ellenzik a tankönyvek tulzott nacionalizmusát, amit Cotyék provokációnak vesznek maguk és a nemzet presztizse ellen.

Poincaré tekintélye süllyed

Poincaré természetesen legszívesebben közepén szeretné tartani magát, azonban az országban a politikai ingadozások egyre hevesebbé válnak. A frank stabilizálása után a miniszterelnök elvesztette eddigi támaszait. Most már hiába jelentené ki, hogy egyedül az ő hivatalbamaradása garantálná a frank értékálló ké-

pességét. Az országban egyre növekedik a drágaság és bizonyos elemicikkekben és árukban az ádrágitók táborá élénken szervezkedik.

A jobboldal egyre igényesebb és kifogásolja, hogy Poincaré egyre a megbizhatatlan radikálisokkal kacérkodik. A rajnai területek kiürítésének terve viszont a sovínisztákat idegesíti, akik kifogásolják, hogy Poincaré épen a háború kitérésének évfordulóján küldötte Herriotot, mint a kormány egyik reprezentánsát, Kölnbe. Azt a Herriotot, aki a kölni főpolgármesternek az osztrák-német csatlakozásra vonatkozó kijelentéseit nyugodtan hallgatta meg és még csak nem is reflektált reá.

Poincaré érzi, hogy egyre süllyed tekintélyben és jelentőségben. Ez az oka elkeseredésének és fokozott idegességének.

Kérdés, milyen kondícióban fog visszatérni Sampignyről? És vajon mit hoz az ősz a politikában? A valutastabilizáció problémáit nyilván a belpolitikai problémák fogják felcsereélni. A pártok ingadoznak, meghasonlotts állott be közöttük, az állami alkalmazottak attól tartanak, hogy a népet fel fogják lázítani ellenük, szervezeteiket széjjel akarják zuzni és a hivatalokba be akarják vezetni a tíz órai munkanapot. A jobboldal viszont arról panaszkodik, hogy a kommunistá forradalom már küszöbön van. A kormány pedig három esztendeje áll a helyén. Hosszu idő ez Franciaország politikájában. Talán tulságosan hosszú.

HEBE

a legjobb gyógy- és borviz
már 10 évvel ezelőtt is engrosár k-ban házhoz lesz szállítva. Megrendelshely a főterakat és vezérk:pviseletnél:
Coloniale

FISCHER

Calea Reg. Ferd. 28-a. Varosi épület

et

öt

felelfele,
Kálmán
61. Csak
ajánlatot

Látogatás egy nagy, elfeledett öreg erdélyi festőművész műtermében

(Cluj-Kolozsvár, aug. 21. Az Uj Kelet tudósítójától). A törvényszéki bonctani intézet folyosóján haladtunk keresztül. A termékből orrfacsaró, átható szag csapott felénk. Még egy csigalépcsőn kellett felmennünk, hogy Fleischer mester műterméig eljussunk. A sötét lépcsőházban irtózat fog el. Egyik ablakból embercsontváza meredt reánk s a csontvázat misztikus szivárványszínekkel vonja be a függönyön áttörő napsugár.

Végre helyben vagyunk. Az egyik ajtón időtől megsárgult névjegy. Kopogtatunk. Türelmetlenül várjuk az ajtónyitást, mert csupa emberi hullák és csontvázak között vagyunk. Miután második kopogtatásunkra sem válaszol senki, benyitunk a tágas szobába.

A művész lakása

Csupa színek. Hatalmas vásznak, vázlatok, festőállványok, durva farások kaotikus rendtelensége. Az egyik sarokban durva pokróccal letakart faragatlan faág huzódik meg; mellette kormos ládán gyorsfűző, kanalak, bádogedények s az egyik tányérban ételmaradék.

A sok lim-lom között egy gubbasztó kislányt pillantunk meg, aki a mester teméntelen ecsetét törölgeti.

— Hol van a mester? — kérdeztük.

— A mestert nem szabad zavarni — válaszolja alig hallhatóan, de határozottan a gyermek. Névjegyünket mégis átveszi és látjuk, amint egy csontvázakkal teli terembe lép be. A nyitott ajtón keresztül megpillantjuk a festőt. Ott gőnyed a festőállvány előtt. Széleskarimájú kalapja most is a fején van. Hegyes kecskeszakálla már teljesen fehér. Csokorba kötött nyakkendője is bizonyítja, hogy a régi művészgárdából való.

A mesterművek

A névjegyet azzal küldi vissza, hogy várjunk...

Most már figyelmesebben vehetjük szemügyre a festő lakását. A falakat négyönméteres vásznak borítják. Az egyik kép címe: „A halottat őrző szász paraszok”. Megrázó ereje van, fájdalomtól megkövesedett nyugalom ül meg az arcokán, a halott arcán pedig az örök megbékülés ragyog.

Talán a „Halottat őrző szász paraszok” című képnél is megrázóbb ereje van annak a hatalmas vászonnak, amely egy operációs jelenetet elevenít meg. A harmadik nagy vászon címe a „Fürdőkezdés”. A kép érdekes megfigyelésen alapszik. Látszik, hogy a festő komplikálni és megnehezíteni akarta a munkáját. A kép a mozgás kontrasztjait keresi s az apró hullámokat verő, csillgó vizeletűt ritka festői élményt nyújt.

Besztercstől a Ráth-nagydíjig

Miközben a kép szemlélésébe merülünk, nyílik az ajtó és megjelenik Fleischer mester. Első látásra azt az impressziót kelti, mintha évek óta nem mozdult volna ki odujából. Kopott ruhája tiszta olajfesték és széleskarimájú kalapja alól bizalmatlanul néz végig rajtunk.

— Ne haragudjanak az urak, hogy megvárakoztattam, de épen egy színkeverési problémán dolgoztam, amelyet nem hagyhattam felbe, — mondotta, majd hirtelen elhalgatótt és úgy tűnt fel, hogy többet nem is fog megszólalni.

— Azt hallottuk, mester, hogy közelebből kiállítást rendez.

— Lehet, de nem valószínű. Tény, hogy egyik barátom rá akar venni, hogy kiállítsak.

— Beszéljen multjáról és képeiről. — kértük a festőt.

Fleischer Mihály másodpercekig hallgat, majd egy polchoz lép, amelyről egy

nagy Révay-lexikont szed le. Megnéztük, a hetedik kötet volt. Fellapozta az F betűt és ujjaival rámutat egy szövegre, miközben csak ennyit mond:

— Itt van, ebből megtud mindent.

A lexikonban a következőket olvashattuk: „Fleischer Mihály festőművész, szül. 1869 jul. 8-án Nagysinken, 1884-ben szobrászatanulónak állott be Brassóban. 1892-ben beiratkozott a képzőművészeti főiskolába, ahol rajztanári oklevelet szerzett. Mint ilyen működik 1897 óta Besztercén. Közben követve festői hajlamát, tehetségét több külföldi tanulmányuton fejlesztette. 1901-ben Budapesen „Halot-

ta őrző szász paraszok” című képére a Ráth-díjat kapta.”

— Kik voltak a mesterei, — kérdeztük az öreg festőt.

1895-ben, mint a képzőművészeti akadémia ösztöndíjazott növendéke, bejártam Itáliát. Velencében elsősorban Paolo Veronese, Titiano, Tiepolo, valamint a Doge-palota freskói és mennyezetei gyakoroltak döntő hatást reám. Ennek az utnak mintegy leszűródése a „Halottat őrző szász paraszok”. 1907-ben voltam először Párisban és három heti ott tartózkodásom alatt többet tapasztaltam, mint három évig a pesti iskolákban.

A mester mesterei

— Kiket tart a legkiválóbb francia festőknek?

— A Louvre régi klasszikusaitól eltekintve, a Luxembourg galériái töltötték el csodálattal. A legnagyobb hatást Girardot és Rigolot tették reám. Ez utóbbinak „Zsidó temető” című képe oly finomságokat rejt magában, amilyeneket

még más képen nem leltem fel.

Fleischer mester most már a művészetből elragadva kérdés nélkül folytatja:

— A francia festők 1911-ig uralták sziluszomat, és akkor Münchenben Rubo „A német fogoly” című képe valóságos lázba ejtett. Három napig állottam az isteni vászon előtt, amelynek befolyása döntő hatással volt reám. Rubo a nagy orosz festőnek. Répínek a nyomdokain haladt. Stílusának megrázó ereje és mélysége szinte lenyűgöző. Kemény ecsetvonásai erőt kölcsönöztek a képeknek, amelynek háttére nem csak dekoratív színekből van összeállítva. Finom, levegős, a végtelenséget magába foglaló színek. Rubo maradt a mesterem és ma is az ő iskoláját követem.

A festő büszkén mutat most készülő képére:

— Ezt a képet Rubohoz méltóvá akarom tenni. Talán sikerülni fog, bár kezzeim reszketnek egy kissé és szemem már elfáradtak.

Hátszegi Ernő.

Nagyszabású ipari átcsoportosítás folyik Amerika zsidó tömegei között

Newyork, aug. 21. Az Uj Kelet tudósítójától). Az utóbbi években Newyork zsidósága között feltűnés nélkül és minden külön beavatkozástól mentesen, tisztára a változott gazdasági viszonyok következtében különböző hivatások és foglalkozások körül olyan átcsoportosítás történt, amely döntő fontossággal bír az amerikai zsidóság további fejlődésére nézve. A szabómesterség néhány évvel ezelőtt még ugyiszólván nyolcvan százalékban az európai keletől Amerikába vándorolt zsidók kezében volt. A bevándoroltak legelőbbje konfekciós szabómunkát vállalt, számosan gyári üzemébe fejlesztették műhelyeiket és a szabóipart, mint az Egyesült Államok egyik legismertebb ipari tényezőjévé lendítették. Ma azonban már nem a zsidók uralkodó elemei a szabóiparnak. Számos pozíciófő térer át kellett engedniük más bevándorló-csoportoknak, ezzel szemben azonban különböző más foglalkozásokban tudtak nagyobb tömegekben elhelyezkedni; olyan foglalkozási körökben, amelyekben néhány évvel ezelőtt még alig volt zsidó.

Zsidók az építőiparban

Tíz év óta nagyszabásúan foglalkoznak zsidók az építőiparban és annak minden mellékágában. Tíz évvel ezelőtt még alig lehetett találni Amerikában zsidó építőmunkást. Az építészeti egyéb ágaiban, az épületasztaloság, az ácsmesterség körül még akadtak zsidók, de az építkezésnél akár mint pallérok, akár mint munkások alig voltak számbavehetőek. Tíz év óta azonban számuk feltűnően megnövekedett. Különösen mint építőmunkások és szobafestők ma olyan nagy számban vannak, hogy bizonyos kerületekben ebben az iparágban nem is lehet mást találni, mint zsidót. Ezeket kivül igen sokan foglalkoznak köztük szerelőmunkával. A Newyorkban regisztrált kilencszáz építkezési szerelő között kétezer a zsidó. A szervezeten szerelők között szintén meglepően nagy számban vannak zsidók.

A legjobb műasztalosok

Newyork butorasztalos szakszervezete 50 ezer zsidó tagot számlál. Körülbelül ugyanennyien vannak Clevelandban, Detroitban és Chicagóban, Amerika ipari centrumaiban. A butorasztaloság egyébként nem idegen ipara a zsidóknak. Amerika zsidó asztalosai 80-90 százalékban ezt az ipart már régi otthonukban is üzték és Amerikában gyorsan hozzásimultak az Egyesült-Államok technikai igényeire és izléséhez. Olyan munkások, akiket a legfinomabb műbutorok elkészítésénél szívesen alkalmaznak. Azonban a zsidó szakmunkásokon kivül

nagyszabásúan élnek szervezeten segédmunkások a butoriparban, akik különösen azzal tűnnek ki, hogy meglepően rövid idő alatt küzdik fel magukat a kvalifikált munkások sorába. Nem kicsiny ama zsidó munkások száma sem, akik önállóitják magukat ebben az iparban s nagy sikerrel dolgoznak. Ma már az a helyzet, hogy Amerika építő és asztalosiparban a vezető cégek között jelentékeny számban foglalnak helyet a zsidók, olyanok, akik karrierjüket mint egyszerű munkások kezdték. Azonban, mint minden más szakmában, ugyeppen is hódító utján a gép egyre jobban tönkreteszi a kis egyszintenciákat. A legkisebb teljesítőképességű gép 25 munkáskezelést pótol és a racionalizálás rendszere, amely Amerika egész iparján uralkodik, megtizedelte azokat a munkásegyszintenciákat is, akiket eddig a gép megkímélt. Ezeknek a zsidó munkásoknak tehát csak időről-időre van keresetük a butoriparban és a bizonytalanság arra szorítja őket, hogy más iparágban keressenek elhelyezkedést. Innen van, hogy újabban különösen a fémiparban keresett sok zsidó foglalkozást és egyszintenciát.

Zsidók a fémiparban

Tíz évvel ezelőtt még a legnagyobb ritkaságok közé tartozott Amerikában a zsidó gépész Slómo Schwarz. A gépészből lett jiddis író, elmondja a „Vorwärts”-ben, hogy néhány évvel ezelőtt, amikor Portlandban egy mozdonygyár kötelekébe lépett, hogy itt, mint gépmun-

kás dolgozzon, egyetlen zsidót talált, aki azonban nem regisztráltatta magát zsidónak, hanem csak bejelentette magát, mert a 3000 munkás nem akarta elhinni, hogy zsidó ember foglalkozzon más iparral, mint a szabómesterséggel, a cipészettel és az asztalosággal. Ma azonban már ezrével vannak zsidó gépészek és segédmunkások különböző gyárakban. Legelőbbben vannak újabban zsidók az automechanikus iparban képviselve. Egyedül Newyorkban 20 ezer zsidó taxifőnök él. Ezeknek legelőbbje régen kocsis és fuvarozó volt, de nagyszabásúan vannak közöttük olyanok is, akik a szabómesterséget és más olyan ipart üzték, amelyekről a gép kiszorította őket. Soffőrnök lenni egyébként, különösen Newyorkban, nagyon nehéz mesterség és nem is különösen jövedelmező. Kivétel csak azok képeznek, akik önálló taxivállalkozókká lendültek. Nagyon szívesen látják a soffőrnök között azokat a zsidókat, akik a fémiparban, akár mint segédmunkások dolgoztak ezelőtt. Számosan napközben soffőrnöknek, este pedig egyetemi tanulmányaikat folytatják.

Meg kell állapítani, hogy ugyeppen a régi, valamint az új iparokban az amerikai zsidó önállóság felé törekszik, főképpen arra, hogy szaktudását gyarapítsa és tökéletesítse. Az ipari Egyesült-Államokban a zsidóknak ez a törekvése, magánál a zsidó népnek is megbecsülést és tekintélyt szerez.

Hirdessen az Uj Keletben

Sorsolás

minden hónapban!

Szerencsés esetben 220,000 lejhez juthat

ha részt vesz

az ország legelőnyösebb, legszolidabb

Kérjen tájékoztatót aggkori biztosításában.

BÁNSÁGI ÉS ERDÉLYI

ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Arad, Str. Romanului 6. — A társaság ágazatai a következők: élet-, tűz-, baleset-, betöréses-lopás, szállítvány- és jég stb. biztosítások.

Képviselet, Ugyenköh kerestetnek az ország minden nagyobb városában és helységében jó javadalmazással

Postai küldeményeknél
20% engedmény!

Vegyileg fest, tisztít CZINK, Cluj.

Postai küldeményeknél
20% engedmény!

LE HAV
napelött Ne
az általa k
érkezik me
sekor a vá
re a követ
akarsz, kés
jezni, hogy
béke paktu

A bre
külön
é

BRES
tegnap a
a rendőrsé
rendőrség,
szobákba
tak helyet
résztvevői
DUHAMEL
külügymin
ciaországok
gyűlésen
madta éles

A

Zubko
életét,

Berlin, au
neg II. Vil
landos mult
orosz Zubko
A könyvet
szonőléves
első rész re
vörös és pi
kabörtön, s
marseillei
erdő és ká
nők keretel
böző fogla
nem egy B
sáágig veze
Oroszország
ifjúságát ir
megfertőzte
rekhez tart
kokain rab
ahonnan s
Stöckholm
mire Mars
Madagaszk
folytatja é
kával Néme
lyaudvarok
tengette é
menni nag
dag orosz
eljutnia K
nek házáb
svédországi
kozik. Két
vált levél
se fel egy

— Nyeye
ba — írja
jelentőségű
Ezután
meg Viktó
tette és pé
Belgiumba
végett.

— Amik
folytatja —
hercegnőve
A hercegnő
hogy öröm
beszélgetés
rozluk, ho
zik fiérést
hogy megs
ságunkhoz
Doornból
— Sok sze
— Nems

„Ha békét akarsz, készülj a békére!”

Ezekkel a szavakkal fogadják a Le Havreba érkező Kellogot

LE HAVRE, aug. 21. Kellog amerikai külügyminiszter, mint jelentették, tegnapelőtt Newyorkban egy francia hajó fedélzetére szállott, hogy Párisba jöjjön az általa kreált békepaktum aláírására. Kellog külügyi államtitkár a napokban érkezik meg Le Havreba. A város tanácsa elhatározta, hogy Kellog megérkezésekor a város polgármestere tömör aranytollal fog átnyujtani Kellognak, amelyre a következő latin felirat lesz vésvé: „Si vis pacem, para pacem!” (Ha békét akarsz, készülj a békére.) A polgármester beszédében azt a kívánságát fogja kifejezni, hogy Kellog és a többi államok külügyminiszterei ezzel a tollal írják alá a béke paktumát.

A breton autonómisták kongresszusán külön breton parlamentet követeltek és Franciaországot gyalázták

BREST, aug. 21. Bretagne francia tartomány Chatachaulin nevű városában tegnap a breton autonómisták kongresszusa gyűlék össze annak ellenére, hogy a rendőrség mindent megtett, hogy a gyülekezés sikerét megakadályozza. A rendőrség, hogy az autonómisták gyűlését megakadályozza, az összes szállodai szobákba lefoglalta, a közigazgatási hatóságok pedig a középületekben nem adtak helyet a kongresszus résztvevői számára. Ennek ellenére a kongresszus résztvevői egy vendéglő külön termében megtartották kongresszusukat, amelyen DUHAMEL volt a vezérszónok. Duhamel Bretagne tartomány részére (Briand külügyminiszter szülőföldje) külön breton parlamentet követelt, miközben Franciaországot gyalázó szavakkal illette és önzőnek, elmaradottnak aposztrofálta. A gyűlésen Dahlet elzászi autonómista is felszólt, aki a francia patriotizmust támadta élesen.

A csekabörtöntől a hercegi palotáig

Zubkov Sándor, II. Vilmos excsászár sógora elbeszéli kalandos életét, szerelmét és regényes házasságát Viktória hercegnővel

Berlin, aug. 21. A napokban jelentek meg II. Vilmos volt német császár kalandos multu sógorának, az orosz király sógora Zubkov Sándornak az emlékiratai. A könyvet Viktória hercegnő és a huszonöt éves férj fényképei díszítik. Az első rész rendkívül változatos, orosz király város és puszták, moszkvai diákélet, csekabörtön, svéd film-műterem, játékbank, marseillei kikötő és lebujsok, afrikai őserdő és kávéházak és berlini bárók adnak keretet Zubkov harminchat különböző foglalkozásának, amelyek közül nem egy Berlin legsötétebb befőtársaságát vezette. Zubkov mindenképp Oroszországban töltött gyermekéveit és ifjúságát írja le. A bolsevizmus őt is megfertőzte, noha, amint írja, ő a fehérekhez tartozott. Már mint gimnazista a kokain rabja lett, gyógyintézetbe került, ahonnan sikerült Svédországba szöknie. Stockholmól csakhamar kiutasították, mire Marseillebe kerül, majd mint egy Madagaszkarba induló hajó matroza folytatta életét. Végül zsebében egy márkával Németországba vetette sorsa és pályaudvarok váróterméiben koldusként tengette életét. Afrikába szeretett volna menni nagybátyjához. Hanoverben a gazdaság orszoknál koldulgatott és sikerült eljutnia Kölnbe. Itt az Údy hadseregének házában talált hajlékot és egyik svédországi rokonának válaszára várakozik. Két hét múlva megjött a várva-várt levél avval a tanáccsal, hogy keresse fel egyik bonni rokonukat.

— Negyedik osztályon utaztam Bonnba — írja Zubkov — ahol életem döntő jelentőségű élménye várakozott reám. Ezután elmeséli, hogy ismerkedett meg Viktória hercegnővel, aki felöltöztette és pénzt adott neki, hogy utazzék Belgiumba igazoló iratainak megszerzése végett.

— Amikor visszaérkeztem Bonnba — folytatja — alkalmat kerestem, hogy a hercegnővel hosszasan elbeszélgethessek. A hercegnő már többször tanujelét adta, hogy örömmel lát engem magánál. A beszélgetés eredményeként este elhatároztuk, hogy a hercegnő Doornba utazik fiéréhez, II. Vilmos császárhoz, hogy megszerezze hozzájárulását házasságunkhoz. Nemsokára áviratot kaptam Doornból a következő szöveggel:

„Sok szeretetet és megértést találtam”.
— Nemsokára megjelent a lapokban

az első hír tervezett házasságunkról. Arról a kaverodásról, amely a hír megjelenését követte, még az sem alkothat kellő fogalmat magának, aki az ügyet a lapokban figyelemmel kísérte. Volt nap, amikor ezernél több levelet kaptam, amelyek tulnyomó része gyalázkodásokat tartalmazott. Egész nap jöttek-menek a riporterek, akik ki akarták nyomozni előéletemet. Ha a hercegnő nem mutatott volna példát magatartásával, én bizony elvesztettem volna bátorságomat.

— Embertársaim a közöttünk fennálló nagy különbség miatt voltak felháborodva. Ez nagyobb szenzáció volt számunkra, mint az a körülmény, hogy egy német hercegnő egy orosz emigránshoz megy feleségül. Aki valaha látta a hercegnőt, tudja, hogy olyan ügyesen ápotta testét és egészségét, hogy fiataloságát sikerült rendkívüli mértékben megőriznie. Szerencsémre rossz kedvem mindig elszállt, ha a hercegnő társaságában voltam. Jóságos tünderként tűnt fel nekem, aki jóváteszi mindazokat az igazságtalanságokat, amelyeket az élet velem szemben elkövetett.

— Sokkal többet csalódtam fiatal leányokban, semhogy ne tudnám megbecsülni egy anyai barátó nyugalmát, állandó szeretetét. Az esküvő 1927. november 19-én volt. A házassági hirdetés több mint három hónapig volt közzéadva, míg Köln főpolgármestere engedélyt adott, hogy más okiratok hiányában a Svédországban kapott utlevél alapján közhessenek házasságát.

— Amikor az esküvőre ment kocsiba szálltunk, fél Bonn talpon volt, a városnak olyan képe volt, mintha a lakosság óriási népgyűlésre gyülekezett volna. Az esküvő tizenkét órakor zajlott le a városházán. Amikor a hivatalos formások elintézése után az uccára léptünk, olyan tolongás keletkezett, hogy a rendőrségnek kellett utat csinálni számunkra autónkhoz. Az egyházi szertartás a hercegnő kastélyában volt orosz rítus szerint.

— Bármilyen vidám is volt az esküvőt követő vendégség, feleségemmel együtt megkönnyebbülten sóhajtottunk fel, amikor az utolsó vendég is eltávozott és az utolsó csillár is kialudt. A kastély egyik meghitt szalonjában üldögéltünk hosszasan és elmerengve néztünk a parkba, amely a hideg ősz álma

Napon és vízen az érzékeny bőrt védi a két Elida krém

Fürdéselőtt este Elida Coldcream fürdés után és a nap minden órájában, — napsütésben és szeles időjárásban — Elida Arckrém

Tüskés 45 Lef
Tégelyben 75 Lef

ELIDA

megtépváza, nyomasztó benyomást kellett. Leiki szemem előtt filmként pergett le eddigi életem mozzanatai. Láttam magam a kokain rabjává lett gimnazistát, a cári Oroszországért harcolót, a napszámosi, a matrózt és mint férjét a mellettem ülő nagyragu hölgynek, akihez a szeretetnek és a tisztetnek erős számai fűznek, Lassan térdreereszkedtem előtte, fejem ölébe rejtettem.

— „Valóság, hogy a hercegnő feleségem lett?” „Igaz, hogy ura lettél ennek a gyönyörű kastélynak, igaz, hogy jóval többé mit sem kell törődnöd és hogy nem fenyeget többé éjjel-nappal az

elmerülés veszedelme?” — kérdeztem magamtól. Minden erőmet össze kellett szednem, hogy megőriznyosodjam, valóság ez és nem álom. És mégis, minden úgy tűnt fel, mint gyönyörű mese.

Ezzel a méla akkorddal végződik Zubkov önvallomása. Amióta a könyv piacra került, mint köztudomásu, új kötetre való anyagot produkált a „hercegnőférfi” élete. Talán már írja is az új kötetet Zubkov valamelyik kis külföldi fürdőhelyen.

Csak folytonos kiutasításokkal ne zavarnák a munkában.

A városi tanács a közigazgatási bíróságnál támadja meg a belügyminisztérium tisztviselő-rendeletét

(Cluj-Kolozsvár, aug. 21. Az Uj Kelet tud.) A városházán még mindig Schlecht Dávid öngyilkosságáról beszélnek. A tisztviselők mély szánakozással tárgyalják ezt az esetet, amely első áldozata annak a miniszteri rendeletnek, amely az éhbéért dolgozó városi hivatalnokokat még nagyobb nyomorba döntötte. Schlecht Dávid öngyilkosságával az elkeseredés tetőpontjára hágott és értesülésünk szerint a tisztviselői kar akciót akar indítani annak érdekében, hogy felelősségre vonják azt, akinek felelnie kell Schlecht Dávid kioltott életéért s aki egyuttal a szerencsétlen iktatóhivatalnok árván maradt családjáról kell, hogy gondoskodjék.

A városi tanács állandó választmánya mai ülésén foglalkozott a szerencsétlenül járt Schlecht öngyilkosságának ügyével. Szóba került Schlecht Dávidnak utolsó hátrahagyott levele is, amelyben a végsőkig elkeseredett hivatalnok elmondja, hogy a súlyos egzisztenciális gondok s az egyre növekvő nyomor keletkezett a halálba. Leszállított fizetése következtében egyre növekedett az adóssága és nem bíra elviselni azt a gondolatot, hogy adósságait ne tudja majd kiegyenlíteni.

Az állandó választmány egyhangulag

elhatározta, hogy Schlecht Dávid özvegyének és családjának az öngyilkos iktatóhivatalnok három havi fizetését fogja eljuttatni. Ezenkívül leírja 8000 lejre rugó adósságát is.

Az állandó választmány a kérdés kapcsán ismét foglalkozott a tisztviselőkérdéssel, amely mind bonyolultabbnak tűnik. Az a helyzet ugyanis, hogy amennyiben a tanács nem hajtja végre a minisztérium rendeletét, úgy a minisztérium minden további nélkül feloszlatta a tanácsot.

Tény ugyan, hogy a város törvényesen járt el, amikor a tisztviselőket előléptette és kinevezte azt a 74 tisztviselőt akit most a minisztérium rendelele alapján felfüggesztetni kénytelen. A minisztériumnak azonban az az álláspontja, hogy ezt a törvényt a városi tanácsnak nem volt joga végrehajtani, mert annak még nem volt végrehajtási utasítása.

A városi tanács még mindig nem határozott a kérdés felett. Megvárja a jogszokból álló szakértői bizottság véleményét. És amennyiben ez törvénytelennek fogja minősíteni a minisztérium rendeletét, a városi tanács maga fogja meg támadni a közigazgatási bíróságnál a belügyminisztériumot.

HIREK

Az Új Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
 Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
 Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
 az Új Kelet cikkeinek utányomását csak a bíróság megjelölésével engedjük meg.

— A városi tanácsnak szeptember 15-ig el kell készítenie az 1929. évi költségvetési tervezetét. A kolozsvári városi tanács utasítást kapott a belügy minisztériumtól, hogy szeptember 15-ig készítse el az 1929. évre szóló költségvetési tervezetét, amelynek jövedelmét a három elmúlt év átlag jövedelme alapján állítandó össze.

— Meghalt lord Haldane. Londonból jelentik: Lord Haldane volt hadügyminiszter, simert németbarát, aki a Macdonald kormányában a lordkancellári tisztséget töltötte be, tegnap meghalt.

— Ferlich román pilóta az ocean átrepülését tervezi. Washingtonból jelentik: Az itteni lapok jelentései szerint Ferlich, romániai származású mérnök át akarja repülni az ocean. A oceanrepülést az amerikai román kolónia készíti elő és azt általános érdeklődéssel fogadják.

— Kun Bélát a gyarmati kérdéseket foglalkozó bizottság elnökévé nevezték ki. Moszkvából jelentik: A szovjetkormány Kun Bélát a gyarmati kérdésekkel foglalkozó bizottság elnökévé nevezte ki. A bizottság legutóbbi ülésén az indiai és kínai helyzettel foglalkozott s a leghevesebb harcok beindítását ígérte az imperializmus ellen.

— A nagyváradi ügyvédek fahura költöznek. A nagyváradi kisebbségi ügyvédek évek óta a legsúlyosabb anyagi helyzetben vannak. A legutóbbi rendelkezések szerint minden kész jogásznak ioga van ügyvédi praxist kezdeni s ennek következtében Nagyváradon hallatlan módon eszaporodtak az ügyvédek. A nagy konkurencia miatt nagyon sok ügyvéd küzd egzisztenciális nehézségekkel és ennek eredménye az lett, hogy az ügyvédek elköltöztek Váradról. A multhét folyamán három nagyváradi kisebbségi ügyvéd fahura költözött. Valószínű, hogy a három ügyvédet mások is követni fogják.

— Fürdőhelyet létesít az egységes élelmezési munkásszervezet. A romániai munkásság szempontjából rendkívül nagyjelentőségű tranzakció történt nemrégben Temesváron. A romániai egységes élelmezési munkások temesvári központja az egyik ottani pénzintézet után egymillió leírért megvásárolta a Steirdorf-fürdő melletti Poniaasca fürdőhelyet és a szervezet céljaira rendezte be. A fürdőtelep huszonhét katasztrális holdnyi területen fekszik és kifűtő fekvésénél fogva egyike a leg-egészségesebb erdélyi üdülőtelepeknek hatalmas területből hét hold feyves, amelyben három modernül épített villa

Feltalálták a vakbélgyulladás elleni szérumot

Páris, augusztus 21. A párisi tudományos akadémia tegnapi ülésén Vincent professzor, a párisi egyetem egyik kiváló szerológusa bejelentette, hogy szérumot talált fel, amely fertőző betegségek és vakbélgyulladás esetén kiváló gyógyító hatást gyakorol. Vincent professzor három éves munkájának és kutatásának eredményeit ismertette a gyűlésen és közölte, hogy számos olyan fertőzés, amelyet az ugynevezett coli bacilusok okoznak és amelyek súlyos természetű gyul-

adásokat idéznek elő az ujonnan felfedezett szérummal kedvezően befolyásolható, sőt gyakran a fertőzés el is tüntethető. A professzor a gyermekekénél sűrűn előforduló tifusos bélmegetbetegések körül próbálta ki feltűnő eredménnyel szérumát. Igen sok esete volt arra is, hogy vakbélgyulladásokat, amelyeket csakis operatív úton gyógyítottak a szérum alkalmazásával meg lehetett szüntetni. A felfedezés orvosi körökben óriási feltűnést keltett.

Nem engedik lefényképezni a marosvásárhelyi Bem-szobrot

A varsói állami muzeum kérte a szobor fényképét

Targu Mures-Marosvásárhely, aug. 21. Marosvásárhely városi tanácsa felszólítást kapott a varsói román követségtől, hogy készítsen fényképfelvételt a lengyel származású magyar szabadsághős, Bem tábornok szobráról. A varsói román követség ezt a leiratot a varsói állami muzeum felkérésére intézte Marosvásárhely tanácsához, mert Bem tábornok fényképét a nemzeti reklámvilág közzé akarják elhelyezni Bem tábornok szobrát 1922-ben eltávolították Marosvásárhely főteréről és a város háza pincéjében helyezték el Kossuth Lajos szobrával együtt. Hogy le lehessen fényképezni a szobrot, felhozták az udvarra. A fényképet azonban mégsem lehetett elkészíteni,

tekintve, hogy az állambiztonsági hivatal mindaddig nem engedélyezi a szobor lefényképezését míg erre a belügyminisztériumtól nem kap felhatalmazást. A városi tanács nevében Bernády polgármester kérelemmel fordult a belügyminisztériumhoz, amelyben a szobor lefényképezésének engedélyezését kéri. A szobor most a vásárhelyi városháza udvarán várja további sorsát, egy cölöpre kötve s azt az impressziót kelti a nézőben, mintha vastag kötelekkel fel lenne akasztva. Itt említjük meg, hogy a belügyminisztérium az elmúlt évben sem engedélyezte a szobor lefényképezését, amikor a képet a budapesti Nemzeti Muzeum számára akarták elkészíteni.

A horvát parasztpárt tiltakozik az ellen, hogy a szerb képviselők résztvegyenek az interparlamentáris unió kongresszusán

„A szerb képviselőknek nincs meg az erkölcsi joguk arra, hogy a civilizált népek képviselőinek kongresszusán mutakozzanak.” Meglezték a vizsgálót a spafatói zavargások ügyében

Belgrad, augusztus 21. A spafatói és sebenicói olaszellenes tüntetések tudvalevőleg arra birtak az olasz kormányt, hogy a legerélyesebb ultimátumot intézze a jugoszláv kormányhoz. A jugoszláv kormány az ultimátum vétele után külügyminisztériuma útján rögtön hozzáfogott a vizsgálathoz és utasította közegeit, hogy az olasz konzul inzultálót és a zavargókat haláladéktalanul kerítse kézre.

A tüntetések óta egyébként a jugoszláv belpolitikai helyzet feszültsége egyáltalában nem enyhült. Mint Zágrábról jelentik: Radies lapja, a „Narodni Val” legutóbbi számában a horvátság nevében vádat emel a szerbek ellen abból az alkalomból, hogy Jugoszlávia is kiküldte az interparlamentáris unió kon-

gresszusára delegátusait. A lap elvitatja Szerbiának azt a jogát, hogy a Berlinbe most összeülő kongresszuson a kiküldött jugoszláv delegátusok képviseljék a horvát népet. A lap szerint a jugoszláv delegációnak nincs meg az erkölcsi joga ahhoz, hogy a civilizált népek képviselőinek gyűlésén mutakozzon.

A parasztpárt az interparlamentáris unió elnökéhez táviratot intézett, amelyben részletesen beszámolt a szkupstinai eseményekről, a horvát parasztpárt egyidejűleg két külön képviselőt küldött ki az interparlamentáris unió berlini kongresszusára, akiknek feladatává tette, hogy az egész világ előtt védelmezzék a horvátok szuverenitását. Belgradban a horvát parasztpártnak ez a lépése kinos feltűnést keltett.

van. Festői tengerszem, szökőkuttak, szép, rendbentartott sétányok és a parkirozott részeken művészi szobrok díszítik a fürdőtelepet. A szerencsés tranzakció nagy jelentősége a román munkásszervezet szempontjából abban áll, hogy az állandóan éjteli munkát végző élelmezési munkások számára ocsó és kellemes nyári nyaralást nyújt, a fürdőtelepen ugyanis a számításba vett fizetendőeken kívül hatvan munkás nyaralhat egyszerre, úgyhogy a nyári sen hatszáz munkás töltheti el Poniaasca szomszárban két hét turlausokban összesen hatszáz munkás töltheti el Poniaasca nyári szabadságidejét. A fürdőtelep az egyetlen nagyszabású munkásjelölti intézmény Romániában és ennek fontossá-

gát a minisztérium is belátta, amely miniszteri engedélyt adott az egységes élelmezési munkások szakszervezetének, hogy az egymillió lej megszerzésére országos gyűjtőakciót rendezzen. A gyűjtőakció kezletét is vette és az eddigi eredmények azt mutatják, hogy Poniaasca 1929 tavaszán már át is lesz adva rendelkezésének.

— Nem helyezik szabadságra a magyar kötvényhamisítási ügyben letartóztatott francia szenátort. Párisból jelentik: A reggeli lapok értesülései szerint De Faloist, a magyar kötvényhamisítási ügyben letartóztatott szenátor kérését, melyben feltételes szabadságra való engedését kérelmezte, a törvényesek elutasították.

A TÖRÉLETES PATKÁNY-ÉS EGÉR-IRTÓSZER

Ratopak

Egy üveg hipocritinje házból az összes patkányokat és egereket kapható gyógyszerárakban és drogeriákban. Ár: 115 Lei

Chemoreon Institut Chimie Sutu-Marc

— Nagyváradi rendőrök hajsza a zsebmeteszk után. A nagyváradi rendőrség megállapította, hogy az utóbbi időben rengeteg hamiskártyás és zsebtolvaj működik a vasutakon, akik a gyanútlan utasokat kifosztják. A bünyügyi osztály vezetője detektíveket küldött ki a zsebmetszk elfogatására és a vasuti razzia során sikerült Nagyvárad és Várad felé vezető vonaton felismerni Nellingert Dezsőt az ismert hamiskártyást, aki több utast kifosztott. Nellingert amikor felismerte a detektíveket kiugrott a robogó vonatról, mire a detektívek meghúzták a vészféket és rövid hajsza után elfogták.

— Ma reggel egy öngyilkosság történt Kolozsváron. A pár nap óta elharapódzott öngyilkossági járválynak ma reggel újabb áldozata volt Hille Károly hatvanhatéves cigánymuzsikus személyében, aki Barbu Lautariu-uccában lévő házában felakasztotta magát és rövid kínlás után meghalt. A cigányzenész öngyilkosságát egy szomszéd asszony vette észre, aki azonnal segítséget hívott, de mire levágták, Hille már halott volt. A szerencsétlen emberrel egyetlen irást sem találtak, amely tettenek okáról felvilágosítást adott volna.

— A pozsonyi magyarság is megünnepele Szent István napját. Pozsonyból jelentik: A Szent István-napi ünnepek alkalmából a kapucinusok templomában misét tartottak. A templon arcvira zsufolásig telt meg emberekkel, hogy sokan az uccán rekedtek. Mise után az istentiszteleten résztvevő tömeg a magyar konzulátusra kitört magyar zászló alá vonult és levett kalappal imádkozott.

— Tüdőpestis, árvíz és sáskahad pusztít Mandzsuriában. Pekingből jelentik: Tunglián mandzsuri város környékén, hatvanégy faluba tüdőpestis lépett fel és a lakosok közül mindössze három embert hagytott életben. Ugyanakkor Santung tartományban 1800 embert pusztított el az árvíz, míg másik két tartományban a sáskahad minden vetést tönkretett.

— Óriási botrány Saliapin ostendéi hangversenyén. Ostendéből jelentik: Tegnap a fürdőtelepen Saliapin hangversenyt tartott, amelyen hatalmas botrány játszódott le. A hangverseny jelen volt több miniszter, többek között Huysmans szocialista miniszter is, aki a nemzeti himnusz zenéjére állítólag nem állott fel. Erre a közönség körében olyan hangos zivaj tört ki, hogy a himnusz csaknem abba kellett hagyni és a minisztert majdnem meglinecselték. Később a zaj lecsillapodván, Saliapin elkezdte koncertjét. Előadás után a kiróndelt nagyszámu rendőrség csak nagynehezen tudta megvédeni a minisztert, akinek feleségét és leányát a fékevesztett asszonyok többször meztöltötték.

A r

Az olimpiai teket hazajukba caikon pihenni napirendre küzdelem fele mára ilyenkor, am eredményeket veszteség listá tallóni kezdü ez a kanadai 100 méteres zsidó. A ma kanadai Rose szintén zsidó. országai Stein csak zsidó. A ban majdné juthatunk. Dollinger kis Gentzel kisass zsidók. Így ugyan, feláll giunket, rájö gyunk épen nyében. A tr erről nem ve a sikereket n nem ama ne szmeiben a z A zsidó Peto vert az összes vivás dicsős kisasszony a rezte meg a hány ilyen más számlák

Jellemző e nokának, H esete. Mayer nemzet hősn a német fajj lajukra, min magasló alaj fajvédő lap kisasszony g e szöke nem nemzetközi. Amsterdami hiven német kén lobogtatt sokszor elé neket.”

A német képeket hozt asszonyról s dalmi lap bajnoknőöz hajtását üd óda két stró poetájának

Egy német a kocka Mór harri föreltje Kék szem amint sz Egész E e csinos

Az új idt győzött n s nézd, s fehér s Német je tekintél Mily jón s óvé a

Es mi let hónak? Kio már meg e Mayer kis Moritz May egyben az o járósgánál Ebhez az ó itak ódaka gok és ez a „fekete in szemben a állunk ezze Volt val Amsterdan magyar Me Grünfeldnek bocsájtottak tólaj igazga mány, miu

Amataurok, fényképeszek!

Fényképeszeti cikkek a legolcsóbban

BERNAT

papíráruházna, Piaja Unirii 29. sz. alatt

szerezhetik be.

Egészséges lesz, ha MATILD-vizet iszik

A mi olimpikonjaink

Az olimpiai győzők már rég visszatértek hazájukba és jól megérdemelt babécaikon pihennek. A világ hovatovább napirendre tér az amszterdami nagy küzdelem felett. Számunkra, zsidók számára ilyenkor kezdődik az olimpiasz. Ilyenkor, amikor összeállítják a végső eredményeket, az olimpiasz nyereség- és veszteség listáit. Ilyenkor jövünk mi és tallózni kezdünk. Nini. — kiáltunk fel — ez a kanadai Robinson kisasszony, aki a 100 méteres női síkfutás világbajnoka — zsidó. A második díjat az ugyancsak kanadai Rosenfeld kisasszony vitte el — szintén zsidó. A negyedik díjat a németországi Steinberg kisasszony, — ugyan-csak zsidó. A 800 méteres női síkfutásban majdnem hasonló felfedezésekre juthatunk. A második díjat a német Dollinger kisasszony, a harmadikat a svéd Gentzel kisasszony vitte el, — mindketten zsidók. Így aztán, ha kissé megkésve ugyan, felállítjuk a mi olimpiai mérlegünket, rájövünk arra, hogy nem vagyunk éppen utolsók a nemzetek versenyében. A tragikus csak az, hogy a világ erről nem vesz tudomást, a világ ezeket a sikereket nem írja a mi javunkra, hanem a más nemzetek javára, amelyeknek színeiben a zsidó versenyzők indulnak. A zsidó Pelschauer, aki kardjával végigvert az összes nemzetek hátán, a magyar vívás dicsőségét öregbítette. Robinson kisasszony a kanadai sport számára szerzte meg a pálmát és ki tudja, még hány ilyen zsidó győzelem könyvelték más számlák javára.

Jellemző erre a törvívás női világajnokának, Heléne Mayer kisasszonynak esete. Mayer kisasszonyt, mint a német nemzet hősnőjét ünnepelték s különösen a német fajvédő lapok emelték őt zászlajukra, mint az igazi német női típus királynőjét. Az egyik nagy német fajvédő lap többek között így ír Mayer kisasszony győzelméről: „Le a kalappal a szőke német lányka előtt, aki a fekete nemzetközi „mispoche“ közepette Amszterdamban az elsőre áhított, híven német érzelmeihez, nyíltan és büszkén lobogtatta meg a világ előtt az olyan sokszor elárult fekete-fehér-piros színeket.”

A német nemzeti lapok egész oldalas képeket hoztak az offenbachi Mayer kisasszonyról s az egyik fejjvédő német irodalmi lap poétája ódat írt az olimpiájai bajnoknőhöz és a német fajgyönyörű hajtását üdvözölte benne. Itt adjuk az óda két strófáját szerkesztőségünk házi-poétájának átültetésében:

Egy német lányé lett a palma,
a kocka fordult: győzelem!
Már harmadszor győz szép Heléna,
flörtölje villan fényesen!
Kék szeme ég a harc hevétől,
amint szőknén a napban áll —
Egész Európa kardbajnoka
é csinos és édes kisleány!

Az új idők friss nő-alakja
győzött ő benne s általa —
s nézd, mily dus a szőke copfja
s fehér szallagos a haja!
Német fej, szép kék szemekkel,
tekintelében ifjuság!
Mily jónővést német lányka
s övé a győztes palmaág!

És mi lett a vége a nagy fajvédő hübnöknek? Kiderült — oh hányszor éltük már meg ezt a csodát, — hogy Heléne Mayer kisasszony az offenbachi dr. Moritz Mayer jónévű orvos leánya, aki egyben az offenbachi zsidó hitközség előljáróságának érdemes és buzgó tagja. Ehez az offenbachi zsidó lánykához írta ódákat a német antiszemita újságok és ez a zsidó lányka mentette meg a „fekete internacionális mispochéval“ szemben a német becsületét. Hát így állunk ezzel az olimpiással.

Volt valami szellemi olimpiasz is Amszterdamban. Annak az első díját a magyar Mező Ferenc vitte el, akit azelőtt Grünfeldnek hívtak és a kurzus alatt elbocsátották tanári állásából. Most állítólag igazgatóvá nevezték ki a magyar kormány, miután ilyen dicsőséget hozott a

magyar névre. A sakk-olimpiaszon egy Steiner Endre nevezetű magyar verte el a port a többi nációkon s a művészeti olimpiaszon, — mert ilyen is volt Amszterdamban, — Israels Izsák vitte el az első díjat „A vörös lovas“ című monumentális vásznával. Israels Izsák a halhatatlan zsidó festőnek, Josef Israelsnek a fia. A majdnem világbajnok magyar vízipólo csapatnak két olyan tagja volt, akiknek a numerusz klauzusz miatt külföldön kellett folytatniuk tanulmányukat, de azért hazajöttek, hogy a magyar sport elsőségét meghirdessék a világnak.

Folytatni lehetne még ezt a listát szinte végelethetetlen sorban. A végét már azért sem láthatjuk, mert csak a véletlen folytán jövünk rá arra, hogy egy-egy olimpiai győző zsidó. Bizonyára van sok olyan is, akiről a világ közvéleménye sohasem fogja megtudni ezt a titkot. De minek is folytatnók a felsorolást. Nem használunk vele senkinek. A zsidóság, a zsidó nemzet nem volt ott

Amszterdamban, nem vett részt a nemzetek küzdelemben és ezért babérokat sem aratott. Csak egyes zsidók voltak ott, akik más nemzetek győzelmeit szaporították.

Az új zsidó célkitűzésekhez fog tartozni az is, hogy az ilyen nemzetközi tornákon a zsidóság is kiállítsa a maga versenyzőit a saját színeiben, a saját

HÓFEHÉR FOGSOR
FRISS, ÜDE SZÁJIZ

SARG'S

zászlója alatt. Akkor meg fogjuk tudni mutatni a világnak, hogy jogunk van helyet foglalni a kulturnemzetek sorában. Amíg azonban ez meg nem történik, addig csak a csirkefogóinkat és gazembereinket fogják a terhünkre könyvelni, de világbajnokaink más nemzetek pontszámát fogják szaporítani.

Marlon Eshel

A „Times“ szerint még sok mindennek kell megtörténni, míg Románia megkapja a stabilizációs kölcsönt

London, aug. 21. A „Times“ legújabb számában részletesen foglalkoztak a román kölcsöntárgyalásokkal. A lap azt írja, hogy sok mindennek kell még megtörténnie, a román stabilizációs kölcsön megvalósítható lesz. Romániának rendeznie kell előbb a külföldi ér-

dekeltiségekkel szemben fennálló kapcsolatait. Ezek az érdekeltségek annakidején nagy összegeket ruháztak be romániai vállalatokba, ezek a befektetések azonban főként kedvezőtlen elbánásban részesültek. A legsúlyosabban —

írja a Times — az idegen petróleum-társaságok szenvednek. A román bányatörvény a petróleum-koncessziók kihasználását lehetetlenné teszi. Romániának vitális érdeke eme igazságtalanságok mielőbbi orvoslása.

A francia kormány javaslatot tett a vizumok általános eltörlésére

Páris, aug. 21. A francia kormány a napokban az összes európai és amerikai kormányokhoz jegyzéket intézett a vizumoknak a kulturális államok között való teljes eltörlése érdekében. Ebben a jegyzékben a kormány hangsúlyozza, hogy ma már teljesen fölösleges a háborút követő idők vizumrendszerének fenn-tartása, minthogy azok a politikai okok, amelyek a rendszert annak idején szükségessé tették, ma már megszűntek. Az

átírat rámutat továbbá azokra a tapasztalatokra, amiket azok államok tettek az országközi forgalomban, amelyek a közelmúltban törölték el egymás között a vizumot. Ezek a tapasztalatok feltétlenül alkalmasak arra, hogy a vizumok mindenütt megszüntessenek.

Azonban abból a célból, hogy az országok ellenőrizhessék az idegenforgalmat, az átírat javasolja, hogy a határ-állomásokon a tisztviselők statisztikai

illeték fejében vizumdíj helyett csak egy fejadót szedhessenek.

Londonban a kormány már megvizsgálta a francia javaslatot és azt helyesnek találta. A javaslat egyébként mindenütt szimpátiával találkozott, kivéve az Egyesült Államokat. Az Unió ugyanis igen magas Leutázási díjat szed és ezekről egyelőre nem hajlandó lemondani.

A dambovitzi liberálisok élet-halálharca a petróleumpanama letartóztatottjainak szabadiábrahelyezése érdekében

A közeli napokban számos új letartóztatás foganatosítása várható

(Bucuresti-Bukarest, aug. 21. Az Új Kelet tud.) Mint az előrelátható volt: Irimescu-Candesti és Grigore Tolea liberális képviselők letartóztatása hatalmas visszhangot keltett a főváros politikai köreiből és természetesen elsősorban a liberális párt hívei között. A liberális ügyvéd képviselők és szenátorok tegnap délután kompakt tömegben vonultak fel az ilfovi törvényszék elé, Istnate Nicescu kamarai alelnökkel az élükön, hogy a letartóztatási végzés megerősítésének tárgyalásánál a két liberális honatya védelmére keljenek. A letartóztatási végzést mindezek ellenére is megerősítették az ilfovi törvényszék úgy, hogy a két képviselő mögött egy hónapig becsukódtak Vacaresti kapui, a liberális képviselők felvonulása azonban demonstráció kívánt lenni elsősorban a letartóztatottak mellett és — az igazságügyminiszter ellen.

Mint a „Cuvantul“ írja, a liberális képviselők azt vetik Stelian Popescu

igazságügyminiszter szemére, hogy boszuszuból tartóztatta le Irimescu-Candesti képviselőt, azért, mert az állítólag tetteleges inzultussal fenyegette meg az igazságügyminisztert, midőn először citálták be a vizsgálóbíró elé. A letartóztatás után közvetlenül érkekeztek gyűltekre össze a liberális képviselők és szenátorok, amelyen — mint az Adevarul írja — elhatározták, hogy több fronton is támadni fognak az ellen, akik a letartóztatásban vétkeztek. Az első határozat a két képviselőnek en blokk való védelme volt, amelyet keresztül is vittek. A második számú határozat: az igazságügyminiszter eleni kampány. Erre azonban csak akkor nyílik alkalom ha a parlament őszi szessziója megkezdődik.

Felvetődött a kérdés, hogyan volt lehetséges az, hogy parlamenti képviselőket letartóztattak, anélkül, hogy a képviselőház kiadta volna őket. Nos, az új román alkotmány úgy rendelkezik, hogy a képviselők immunitása csak a

parlamenti ülészak ideje alatt tart, a vakációkra nem vonatkozik. Az ügyesség azonban értesíti a határozatról a parlamentet, s az őszi szesszió első ülésén tárgyalásra kerül Irimescu-Candesti és Tolea kiadatása. Ebből az alkalomból fel fognak szólalni a két képviselő összes barátai, és az Adevarul szerint nincs kizárva, hogy bizalmatlanságot fognak szavazni az igazságügyminiszternek. Ugyanez a helyzet a szenátusban is, ahol Toni Ilesu alelnök vezeti a pro-letartóztatottak akciót.

Duca belügyminisztert természetesen kinosan érintik e letartóztatás által felkavart hullámok, amelyek az ő személyét sem kímélték meg. A belügyminiszter mindent elkövet, hogy a kedélyeket lecsillapítsa — staféták jönnek-mennek az „összeesküvés“ vezéreire, akik közül Istrate Nicescu látszik a legkategorikusabbnak. A lapok, mint érdekesség említi meg, hogy Lupu dr. teljes rezerváltsággal figyeli az eseményeket — s töb-

22.
sajtója a
di rendőr-
bőbbi idő-
szoboltva
gyanúban
i osztály
ki a zseb-
ti razzia
Váradvelen
felismerni
hamiskár-
Nellinger
kat kiug-
re a detek-
és rövid
osság tör-
óta elha-
nyak ma-
lle Károlyi
ns szemé-
ccában lé-
gát és nő-
A cigány-
szomszéd-
nál segít-
tak. Hille-
en ember-
találtak, a
ilágosítást
is megün-
Pozsony-
napi ün-
pucinusok
k. A tem-
meg embe-
rekedtek.
n résztve-
tusra kitű-
ült és le-
sáskahad
ngből ie-
város kör-
tűdőpestis
mindössz-
életben.
rományban
árviz, míg
sáskahad
ostend-
jelentik:
pin hang-
hatalmas
hangverse-
ter, többek
enéjére ál-
közönség
i tört ki,
bba kellett
nem meg-
állapodván.
Előadás
rendőrség
egvédeni a
és leányát
obször m

zik

bek között el sem ment arra a miniszter tanácsra, amely a letartóztatást elhatározta. *Argetoianu* is igyekszik távol tartani magát a kérdéstől és ujabban állandóan Erdélyt inspicálja.

A milliárdos petróleum-panama bűnügyi része azonban minden jel szerint most van csak kibontakozóban. *Enescu* vizsgálóbíró vasárnap újabb házkuta-

tásokat eszközölt Dambovitzamegye több helységében és rengeteg új terhelt- anyaggal tért vissza a fővárosba. A „Cuvântul” jelentése szerint a vizsgálóbíró e hét folyamán több, mint száz személyt fog kabinettjébe beidézni, akik ellen komoly gyanúk merültek fel — többek között néhány katonatisztet is.

vert a házamban.
— Ugyan — kételkedik a bíróság elnöke — aztán ki tette oda...
— A feleségem szeretője, kérem szépen... Így akart baiba keverni... tette hozzá, de ezt már senki nem hallotta az általános derültségtől.
Ez a szellemes védekezés megverte számára a szíveket. Csak kétszáz lei pénzbüntetést kapott.

hogyan szokott.
— Jó, jó, de maga teljesített szolgálatot a kórházrodában. Magának kellett tudni a dolgról, mert más nem adhatott ki engedélyt.

Az ügy igen rejtélyes, mert az ezredes mindig magáról hordta a pecsétet s így nem kerülhetett a beteghez. De tény, hogy a szökevény maga írta és ő maga is hamisította az aláírást.

Nem derült ki, hogyan kerítette meg a pecsétet, mert nem akarta bevallani. Hatávi börtönre ítélték, a másik kettő megszabadult.

A két felmentett boldogan távozik, a harmadik mögé felsorakozik két fegyveres katona. Már viszik is. A hadbíró-ság tovább folytatja a tárgyalásokat. A jegyző kikiált a folvosóra:

— Ürmös József ügye következik...
Az új szereplő, egy kis, sápadtarcu katonaszökevény belép a tárgyalóterembe. Itt pedig tovább folyik ez a nagy és nagyom igazságtétel.

Rebellis csordás, fegyverrejtegető paraszt és egyéb tarka figurák a hadbírótság előtt

(Ciu-kolozsvár, augusztus 21. Az Uj Kelet tud.) Tízennégy tárgyalás teljes ensembles-já vonult fel a hadbíró-ság színpadára. A kulisszák egészen rideg, fehérre meszelt falak, de a szereplők annál szívesebbek. Csak ránéz-zek erre az emberre: csempészéssel vádolják és éppen most vette tudomásul, hogy felmentették. Nem volt hasonló szerencsében részem még, de leolvassom az arcáról, hogy ez a legnagyobb boldogság a világon. Felmentették! De mellette mindjárt egy másik ember áll. Az arcára van írva, hogy ennek súlyosabb bajai vannak.

— Aktahamisítás — feleli a kérdésre és nem akar többet mondani. Egészen jól tűzött én pedig és értelmes arca van. Kár érte.

A rebellis csordás

Van egy nagyon tehetséges, fiatal román költő, A. Cotrus, akinek nemrég megjelent kötetében elolvastam egy román csordás eredeti, megrázó portréját. Mintha abból a könyvből lépett volna ki ez a vén parasztember, akit házadásával vádolt a hadbírótság ügyészsége. Annyit betetvög a tárgyalóterembe, magára vetett daróckabátban, amelyen különböző színű foltok verekszenek egymással, kelőgő, vad bajsúzával és azzal a furcsa, kesernyős mosollyal a száján, leolvassom róla: nem fél ez ettől a hadbíróstól, de azért roppant kellemetlenül érzi magát itten.

Vallatják az öregot.

— Aztán mondja bátyám, — kérdi az elmök, — miért verték meg azt a csendőrt?

— Én bizony nem vertem meg ezredes ur, nem is ismerem azt a szökevényt. A Popovics az oka az egésznek.

Kissé értelmetlennek tetszik az egész de a mosolygó bírónak magyarázatot nyújt az ügyész. Az öreg Tógyver csordás segített négy parasztleány-nak valahol a bihari hegvek között, a kik egy rokonuskat szöktették át a határon. Katonaszökevény volt az illető. A parasztnok mecvették a csendőrt, akik kergették a fiut. A többi vádoltat már négy héttel ezelőtt elítélték, csak az öreg Tógyver nem volt jelen és ezért is kontumáciám három hónapot kaptott.

— Látja az iratok azt mondják, hogy maga is megütött egy csendőrt. Hát miért tette?

— Láttam a többiektől, hogy ők is így csinálják oszt azért...

Summa-summarum, a hadbírótság felmentette az öreg Tógyvert. Ment is, de akkor már ravasz mosoly volt a szájaszélén...

— Nem a fiskális csinálta ezt urfi. Én...

Fegyverrejtegetők

Ugyanaz a szín, más szereplőkkel. Két falusi gazda, mind a kettő fegyverrejtegetés vádjával.

— Én nem rejtegettem fegyvert — mondja a kackiásabb és ravaszabb Vaida Joan — hanem találtam egy revol-

Rokaincsempészs miatt Alexandriában letartóztatták a „Romania” gőzös kapitányát

Paraschivescu parancsnokot, akinél közel 4 kiló kokain találtak, csak a kairói román konzulátus garanciájára engedték szabadon

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) Konstancai jelentés szerint tengerészeti körökben nagy konsternációt keltett az a kábítószer-csempészs, amelyet az egyiptomi rendőrség fedezett fel a „Romania” nevű hajón. A hajó Pireusból jövet alig kötött ki az alexandriai parton a határrendőrség emberei felmentek a fedélzetre és minden valóságosság szerint előzetes feljelentés alapján személyi motozás alá vették Paraschivescu kapitányt, akinél 700 gramos kokaincsomagot találtak. Erre az egyiptomi vámhatóságok az egész hajó területén házkutatást tartot-

tak és ennek során egy gyamus csomagra akadtak a kapitány kabinjában. A csomagot felbontották és megállapítást nyert, hogy 3 kiló kokain van benne.

A vizsgálat megállapítása szerint Paraschivescu kapitány Pireusban szerezte a kokaint egy görög kereskedőtől, hogy Egyiptomba vigye. Tekintettel arra, hogy az egyiptomi törvények nagyon szigoruan intézkednek a kábítószer-csempészet ellen, Paraschivescu kapitányt őrizetbe vették a rendőrségen és csak Ciu-i Virgil kairói román konzul hosszas intervenciójára helyezték szabadlábra a konzulátus garanciájára. Ettől függet-

lenül azonban a vámhatósági eljárást tovább folytatják.

Az egyiptomi közvéleményben is nagy izgalommal tárgyalják ezt a hatalmas-méretű kokaincsempészséi ügyet és különösen a saját ir nagyon élesen az eset kapcsán Romániáról és a román kereskedelmi flottáról.

A Romania gőzös egyébként vasárnap reggel befutott Konstanca. *Margineanu* parancsnok tábornagy, a hajósvallalat főigazgatója azonnal jelentést kért a kinos botrányról és hír szerint Paraschivescu kapitánytól elvette a hajó parancsnokságot.

Négy embert gyilkolt meg tegnap Balan bandita egy Brassó melletti fürdőhelyen

(Brassó, aug. 21. Az Uj Kelet tud.) Balan Nicolae a nagyszabeni hírhedt rablóvezér, aki hétek óta rettegésben tartja egész Nagyszabent és Brassó környékét, ezúttal újabb remetteiről hallat. Balan az elmúlt éjszaka behatolt a brassóme-gyei Codlea községben lévő fürdő épüle-tébe, ahol a börtöl akarta kifosztani. Amikor a bandita ellenállásra talált, agyonlőtte a fürdőbörtöl, feleségét, majd a segélykiáltásokra elősiető vendégek közül kettőt. A borzalmas vérfürdő után Balan végigrohant a fürdő épületén és az egyik szobában a fürdőtulajdonos leányával találta magát szemközt. A bandita gondolkodás nélkül megragadta a leányt, összekötözte kezét és lábait, a hátára kapta és magával hurcolta.

A csöndes fürdőhely alamirozott ven dégei nem rendelkeztek fegyverek fölött és így nem merték üldözőbe venni a vak merő banditát, aki nyugodtan végigsétált a falun a hátára kötözött leánnyal, aki hiába kiáltozott segítségért.

Balan Nicolae pár héttel ezelőtt szö-kött meg az ocnemarei fegyházból és né-hány társával rablóbandát szervezett, azonban pár nappal ezelőtt jónak látta elküldeni a banda tagjait s most egye-dül bujdosik az erdők sűrűjében.

Már egy egész csendőrezred üldözi az elvetemedett rablógyilkost. Az egész nagyszabeni rendőrséget és az összes detektíveket mozgósították, hogy ártal-matlanná tegyék, azonban a hatóságok minden igyekezete mindezekig hiába-valónak bizonyult. Balan anélkül, hogy elmenekülne a Brassó és Szabent közötti hegvekből, ördögös ügyességgel bujlik ki a csendőrtök gyűrűjéből és rejtőzik el.

Brassó és Szabent megyében valóságos legendák veszik körül a hírhedt rabló-vezért, akit gyakran látnak az erdei pásztorok és aki gyakran jelenik meg

különösen azokban a községekben, ahol nincsen csendőrség. Rablótámadásai leginkább városi emberek ellen irányulnak s kézrekerítése márcsak azért is nehézségkébe állítják, mert általában a szegény falusi nép minden támogatást megad Balannak, nehogy a csendőrtök kezére jusson.

* Zsidó licium és felső kereskedelmi iskola Timisoara. A beiratások szept. 2. és 3-án tartatnak A javítóvizsgák szept. 10-én reggel 8 órakor kezdődnek. A felvételi vizga az 5-ik osztályba, valamint a 3-ik osztályosok vizsgája, akik a kereskedelmi akarnak belépni szeptember 20-án lesz. A 7-ik osztályosok vizsgája a 8-ik osztályról szept. 18-21-ig lesz megtartva.

Irodák részére nélkülözhetetlen butordarab

Nappal szék éjjel ágy

Praktikus, kényelmes és elegáns. — Teljesen férgmentes
1500 leiftől már beszerezhető
Medgyessy Ferenc autogon hegy, Cluj, Calea Decembal No 74.

Buziási „Phönix” - ásványviz

torviz gyógyviz

Főlerakat: Cluj, Strada Vladimirescu (Nihes Kelemen-utca No 18.)

Régi bélyegzőkből újat készíttetnek az ujonnan megnyitott bélyegzőgyárban

„BALKIRS”

Teleki-utca 4. Oradea, Centrala: BISTRITA központ

NEM LEHET ÖNÖKKEL BESZÉLNI? (Levél a szerkesztőhöz.) Kérem kedves Szerkesztő ur, valami baj van, valaki haragudhatik önökre, valami csinálhattak, amivel kihívták a zord Végzet sujtó haragját. Tessék csak meghallgatni: Kedden délután negyed hétkor a 876. számú telefonszámon beszélni akartam önökkel. Telefonon, persze. Kértem az Uj Keletet, édes Istenem, én tudom, hogy ez szabályellenes, de olyan udvariasan, szívhez szóló lágyan kértem, hogy a központ azonnal adta a kiadói hivatalát. Ott felvilágosították, hogy a szerkesztőség száma 177. Helyes, mondtam és ezt kértem. Azonnal megkaptam a 77-es; bocsánatot kértem attól a hölgytől, aki jelentkezett és újból a központhoz fordultam. Megkaptam most már a 177-et. Semmi baj gondoltam vidáman és beszélni kezdtem, óh jaj, nem sokáig. Félbeszakított a központ. Odacsöngtettem egy kedveset, a központ határa rájött, a tévedésre; vizionárius szemem meglátta bocsánatkérő arcát és én azonnal meg is bocsátottam, még akkor is, amikor most már 157 jelentkezték, egész spontán és kérdezte, hogy mit akarok tőle. Semmit, mondtam kissé borosan, vártam egy kicsit, felhívtam a központot és elpanaszoltam neki a tragédiát. Megértő nő lehetett ott; azonnal tudta hogy a bánatos férfit legjobban magára hagyni. Nem is törődött velem egy darabig. Most az ellenőrt kértem. A központ tudta, hogy mi következik, hamar egy másik kisasszonyt kapcsolt, aki ellenőrnök mutatkozott be. Eltem a gyanuperrel és szóról-szóra a következőket vallottam: „Drága kisasszony, én nem vagyok mérges. En mindössze beszélni akarok. A 177-tel. Kössünk békét egymással.” — „Jó”, mondta az ellenőrként szereplő hölgy is. Erre jelentkezett a központ és se volt haragos, de bejelentette, hogy a 177-es elkapcsolta az in-

terurban. Aki hisz, idvezül, biztatam magam és vártam. Újból felhívtam a központot egy kis idő múlva, jelentkezett is, ismételte a számot és nem adta. Még ma sem adja, ha tovább kérem. — Ki kell jelentenem, hogy ma sem vagyok mérges, annál is inkább, mert csak vendég voltam a telefonnál, ami filos. Persze, a gazda nem volt otthon. Azonban engedje meg, hogy szerényen ennyit mondjak: Amit újságolni akartam, az az volt, hogy szeptember 14-én a világhírű Berliner Sinfonie-Orchester egyetlen hangversenyt ad Kolozsvári a 72 (nem 177, az Istenre, nem!) tagu zenekarával és a világhírű karmestere vezénylete alatt. A magyar uceai református templomban. Ennyit akartam elújságolni. Miért nem engedték, oh miért?

Pap József

A timisbarai Zsidó Internátusban gondos nevelés.

— Felmentették a tiltott röpiratterjesztéssel vádolt munkásokat. A kolozsvári hadbírószágon ma került tárgyalásra Dan István egységes szak szervezeti titkár, Kahána Jolán, Herman Erzsébet és Körműves Sámuelné munkások pere, akiket másfél évvel ezelőtt azzal vádoltak meg, hogy állam ellenes röpiratokat terjesztettek a munkások között. A sziguranca akkor letartóztatta mindnégyüket, de a hadbírószágon néhány napra elrendelte szabadlábra helyezésüket. Azóta már nyolc ízben volt tárgyalásra tűzve a per, de minden alkalommal halasztást szenvedett a tanúk meg nem jelenése miatt. Ma délután végre tárgyalás alá vehette a hadbírószágon a régóta húzódo per. A tárgyalás során beigazolódtott a munkások ártatlansága, amnyiben a forradalmiaknak minősített röpiratok

Strola György volt egységes szak szervezeti titkára vonatkoztak aki a röpirat szerint megszökött állásából és magával vitte a bőripari munkások pénzét. Ez alkalommal is a röpirat szervezésére hívta fel a kolozsvári munkásokat. A hadbírószágon számos tanu meghallgatása után beigazolótnak vette a vádlottak ártatlanságát és egyhangulag felmentő ítéletet hozott.

Vegye meg Dr. Noseda és meggyőződik a szappantartó és Lyukas szappan előnyéről

— Minden szülő felelősebb kötelessége, hogy gyermeke jövőjéről gondoskodjék. A cluj Pályaválasztási Tanácsadó azért alakult, hogy az érdeklődőknek felvilágosítást nyújtson az egyes foglalkozási ágak mibenlétéről, az elhelyezkedési s kereseti lehetőségekről, a gyerekeket pedig egy orvosi és alkalmassági vizsgálat alapján elhelyezi azon szakmában, mely szellemi és testi képességeinek legjobban megfelel. Az Erdélyi Zsidó Árvagondozó Pályaválasztási Tanácsadója, mint szociális intézmény ingyenesen áll az érdeklődők rendelkezésére a hivatalos órák alatti: szerdán d. u. 3-6 és vasárnap d. e. 8-10 óra között, Str. Paris 36. szám alatt. (Telefon: 6-74.)

— Ma hallgatta ki a vizsgálóbíró a gyalui perceptort. Jépure vizsgálóbíró ma hallgatta ki Hodor Vasile gyalui perceptort, aki ellen több feljelentés érkezett az ügyészségre, amelyek szerint Hodor több mint 100 ezer lejtel károsította meg az államot. A perceptor ellen egy Tóth nevű fakereskedő tett legelőször bünvádi feljelentést, amelyben felhívja az ügyészség figyelmét arra, hogy az adóhivatalnak átadott 10 ezer lej összegéről Hodor 10 ezer lejes nyugtát adott neki, de az ellennyugtára csak 10 lejt vezetett rá. A másik feljelentő

Barcsai Lajos, feljelentésében felhívja a hadbírószágon figyelmét arra, hogy az általa befizetett 100 ezer lejes adóból Hodor csak 25 ezer lejt könyvelt el. A kolozsvári pénzügyvizsgálatóság Mihailianu inspektort bízta meg a vizsgálattal; aki kétségtelenül megállapította Hodor visszaéléseit s akinek véleménye szerint a büntös perceptor még nagyvonalú visszaélést követett el. Hodor kihallgatása a késő esti órákban még folyik a vizsgálóbírószágon, amelynek befejezése után a perceptort átadják az ügyészségnek.

Üzemben levő ecetgyárai

keresek bérbe vagy megvételre. Ajánlatokat részletes leírással „Művezető” jelleg alatt a kiadóhivatal továbbít —

Iskolai beiratások felsőbb rendűre szeptember elseje előtt megkezdődnek. Felhívjuk a szülők figyelmét, hogy gyermeküknek harisnya és kötöttáru szükségletüket már most szerezzék be Sipos-nál Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 8. számú üzletében, mert a később jelentkező esetleg lemaradhatnak ezen iskola évben a Sipos cég által nyújtott sok előnyről.

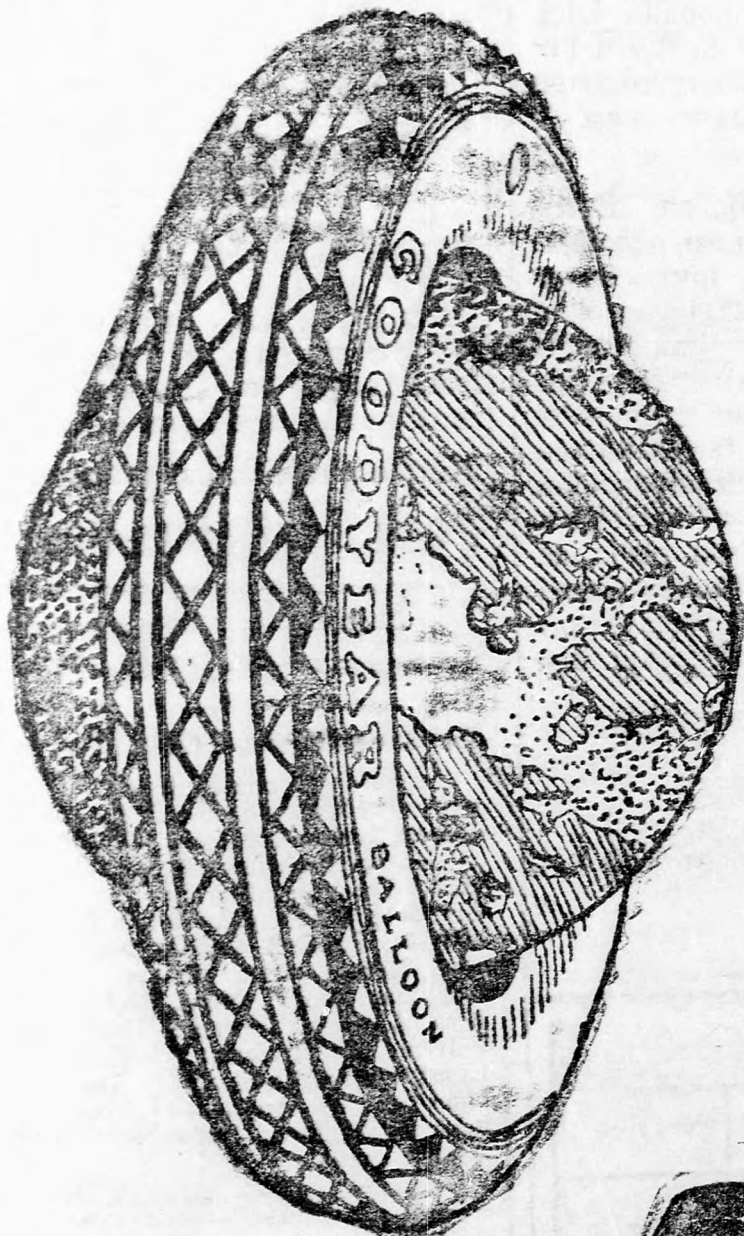
Törvény

A közigazgatás egységesítéséről. — Fordította Dr. PAP JÁNOS

Ara 200 lej

Kapható az Uj Kelet kiadóosztályában — Cluj

Hirdessen az Uj Keletben

A világtermelés minden ötödik gummikereke egy GOODYEAR.

Ez a tény egymagában igazolja, hogy az egész világon többen utaznak GOODYEAR gummin, mint bármely más márkájú gummikereken!

körülövezi az egész világot

...tett szolgá...
...nem ad...
...ert az ezre...
...a peccsétel...
...tegehez. De...
...ga írta és ő...
...ást.
...tette meg a...
...bevallani...
...másik kettő...
...távozik, a...
...k két fégy...
...A hadbíró...
...akásokat. A...
...övetkezik...
...sápadtarcu...
...tárgyalóte...
...lvik ez a...
... (lay)
...tták
...kairói
...si eljárást...
...ben is nagy...
...a hatalmas...
...gyet és kü...
...esen az eset...
...omán keres...
...ként vasár...
...néába. Mar...
...nagy, a ha...
...nal jelentéet...
...e hír szerint...
...vette a hajó...
...ndita
...elken. ahol...
...piotémadásai...
...ellen irá...
...rosak azért...
...ert állítólag...
...támogatást...
...a esendőörök...
...ereskedelmi...
...sok szent. 2...
...szgák szept...
...dőknek. A...
...ályba, vala...
...sgája, akik...
...belénni szep...
...osztályosok...
...szept. 18—
...viz
...No 18.
...KALLOI

Közgazdaság

Az adóterhek enyhítését és a spekulatörvény eltörlését követelte a kereskedők bukaresti nagygyűlése

Az állam adójövedelmének 50 százalékát a kereskedelem fizeti

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 21. Az Uj Kelet tud.) Vasárnap délelőtt a Statul Negustoresc összes tagozatai népes gyűlést tartottak a fővárosban, amelyen az ország kereskedelmének valamennyi problémája szerepelt. A gyűlést, amely a kereskedőtársadalom hatalmas demonstrációja volt a tarthatatlan helyzet ellen, Filipescu Stefan nyitotta meg, aki beszédében foglalkozott a munkaszünet, az adók és a spekulatörvény ügyével.

Az adók kérdésében a gyűlés szóinkai abból a megállapításból indult ki, hogy az összes állami adók 50 százalékát a kereskedők fizetik, ami a leg súlyosabb igazságtalanság. Az egyes adóügyi sérelmek felsorolásával kapcsolatban követelték a törvénynek olyan értelemben való módosítását, hogy a kereskedelem üzéséért fizetendő adót ne számítsák be a globális adó alá eső nyereséghez, a törlesztésekre nagyobb összegeket engedélyvezzenek, az üzlettulajdonosnak joga legyen rendszeres havi fizetést felszámítani a munkájáért és ez ne essék az adóköteles nyereség alá, az adókövetőbizottságokban helyet kapjanak a Statul és a kereskedelmi kamarák delegáltjai is.

Szüniének meg a kényszerárverések az adótörvény alkalmazásával, amely a késedelmes adófizetőtől csak 9 százalékos kamat megtérítését követeli az adóhátralék után.

Végezreményben a gyűlés abban szögezte le a Statul álláspontját, hogy a kereskedelmi adót fix összegben kell megállapítani, a többi adókat pedig egységesíteni, hogy ne kelljen azokat tízféle helyen fizetni.

Elkészült a csődleltár a Dési Szapangyárnál. Dési tudósítónk jelenti: A csődbejutott Dési Szapangyárnál folyó vagyonleltározás egyhónapi munka után tegnap befejeződött. A leltár szerint, amelyet beteriesztettek a törvényszékhez, a gyár ingóvagvona a mai árak alapján vézett becslés szerint 245.558 lej, az ingatlan értéke, minthogy a gyár navrészt a tüz elpusztította, csak 100 ezer lej, a künnlevőség összege 173.651 lej, összesen tehát 519.209 lej, amivel szemben a

A munkaszünet kérdésében a gyűlés kimondotta, hogy a törvényt a maga eredeti szellemében kell alkalmazni, vagyis minden egyes szakmának a maga speciális viszonyai szerint kell a munkaszünetét megállapítani.

Foglalkozott a nagygyűlés a kereskedelem hitelproblémájával is és ebben a kérdésben azt a határozatot hozta, hogy

a kereskedőknek olcsó hitellel való ellátása érdekében speciális intézményt kell létesíteni.

a Banca Nationala ellenőrzése alatt, de addig is a jegyintézet megfelelő visszeszámitási hitelt folyósítson a kereskedőknek.

A legviharosabb pontja a gyűlés tárgysorozatának a spekulatörvény eltörlésének kérdése volt. Ebben a tárgyban a következő határozati javaslatot szavazták meg:

Az ország kereskedelme legteljesebb erejéből tiltakozik az uzsoratörvény további érvénybentartása ellen.

mert a törvény nemcsak vezetórikus jellegű, de gazdaságellenes is. Hivatkozással a romániai kereskedelem mai súlyos helyzetére, valamint azokra a következményekre, amelyek a kereskedelem helyzetéből az egész gazdasági életre hárulnak káros módon, a gyűlésen megjelentek kéri, hogy a kormány teljesítse végre a kereskedőosztály régi kívánását és törölje el véglegesen a spekulatörvényt. A határozatok megvalósítására a gyűlés több bizottságot küldött ki.

passzivák körülbelül 3 millió lejt képviselnek. Az aktívák között nem szerepel a gyárnak két biztosítóintézettel szemben fenálló mintegy 6 milliónyi kármegtérítési összeg, amely per alatt áll.

Imperial, Agfa, Mimosa fényképészet i cikkek és gépek Révész Ernő, T.-Mures

תלמוד תורה עם דרין ארין אקלאד
תקנה מאת עמיתן
Partiofjuk a hitfü zsidó ipart!

Butor

-ta minden vásárló, mint a népszerűen dikta-
-sul minden fiatal pár mint az állásnélküli admistrat-
-k minden kereskedő, mint az elromlott azroplán ma-

aki butorszükségletét nem az

ICLODI IPAROS TESCHIVA

aszialos műhelyében szerzi be. Mert amel-

let, hogy szép, masszív, izléses, divatos és

olesó butort

vásárolt, egy a maga nemében páratlan zsidó intézményt támogat minden áldozat nélkül.

Cim: Atelierul de Tâmplarie „Thora im derech erect” Iclod, jud. Someş

Felbomlott a táblaüvegyárak kartelle. Annak a hónapok óta folyó erős konkurenciának, amelyet a belföldi üvegyárak más cikkekben kifejtettek, előrelátható következménye lett az, hogy a táblaüvegre fennálló kartell felbomlik. Az üvegyárak közötti harc nagyon régi eredetű, de hosszabb fegyverszünet után ura felángolt amikor a dicsőszentmártoni gyár francia érdekeltségbe került. A harc vége az lett, hogy az augusztus 19-én lejárt táblaüvegegyezményt a szembenálló felek nem hosszabbították meg és így a közös eladási iroda is megszűnt. A kartell felbomlásától a táblaüvegyárak esését lehet várni.

Pénzreform készül Svájcban. Bernből jelentik: A szövetségi pénzügyi departman konferenciára hivta össze a különböző svájci gazdasági szervezetek vezetőit, hogy a végrehajtás előtt álló pénzügyi reform tekintetében kikerje véleményüket. Musy szövetségi tanácsos azt a javaslatot terjesztette a konferencia elé, hogy az ezüstpénzeket vonják ki a forgalomból s nikkelpénzek kel helyettesítsék, azonkívül pedig az ércpénzek alakját is mérsékeljék. Ezzel szemben az értekezlet a következőket határozta el: Kisebbalaku pénzeket kell

kibocsátani, de ezüsből, azonkívül ki fogják vonni a forgalomból az 5 és 10 frankos bankjegveket, végül ha mégis sor kerül nikkell 5 frankosok kibocsátására, akkor a többi váltópénzt is nikkellből fogják verni. Ezzel a reformmal 55 millió frankot takarít meg a svájci kormány és ebből az összegből 20-25 év alatt olyan ércfedezetet lehet teremteni, amely az ércpénzforgalmat teljesen garantálni fogja.

Világhírű nyaralók és üdülők

Pensiók, internatusok, leány- és fiúotthonok.

Havi ellátási díj tanulóknak: 150 P, felnőtteknek 160 P, mely hetenkinti változtatással négy nyaralóhelyre érvényes. Ezer személy referenciája.

Kérjen prospektust (válaszbélyeg).

Pestalozzi Internátus Iroda

(Fédération Internationale des Pensionnais Européens) Budapest V., Alkotmány-u. 4. I. Telef.: Teréz 242-36. Telef.: Teréz 242-36.

Nyaraló és üdülőtelepek:

Magyarországon: Budapest, Siófok, Balatonszöd. Svájcban: Geni, Lausanne, Neuchatel, Luzern, Montreux, Zürich, Lugano, St. Moritz. Franciaországban: Paris, Deauville, Trouville, Biarritz, Aix les Bains, Grenoble, Evian (genfi tó); a francia Rivierán: St. Raphael, Cannes, Nizza, Juan les Pins, Monte Carlo, Menton. Olaszországban: San Remo, Nervi, Venecia, Bordighera, Abbazia, Riccione, Roma, Nápoly, Palermo. Ausztriában: Wien, Zell am See, Linz, Innsbruck, Salzburg, Ischl. Belgiumban: Ostende. Angliában: London, Cambridge, Brighton, Folkestone. Afrikában: Algir, Tunis.

A *gal jelölt helyek internatusok, fiú- és leányotthonok, pensionatusok - felnőttek részére is, nyitva egész éven át.
A többi helyek július, augusztus és szeptember hónapban vannak nyitva. Társas utazási kedvezmények (25-50%), külföldi direct Pullman-kocsik. Internátusi díjak Budapestten havi 90 P, külföldön 110 P.

* Román, angol, francia, német, magyar, olasz, szláv fordítások. - Levelek, kérvények, periratok, tudományi cikkek stb. Másolások sokszorosítások. Dr. Mandel fordítóiroda Cluj-Str. Ratiu (v. Kötő-u.) 3. szám. Telefonos, műszaki, közgazdasági, irodalmi fon 831.

TÖZSDE

A piac változatlan.

DEVIZÁK	Kolozsvár	Valutapiac 1928 augusztus 21 (Rador)							
		Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyitás	Zárlat						
Zürich	3174-3175	—	—	49250	175	1104250	13180	64975	192550
Newyork	16425-16450	51830	193250	255	164 0	57333	70875	3375	—
London	8 0 0-801	252675	252075	12420	80060	2 437	544	16386	4855075
Paris	645-6 6	203050	2030	—	46	22410	271	13193	39075
Milano	163-865	271650	2717	13380	863	3002	3708	1763750	52325
Prága	48850-487	1539	1539	76	9	16 9 0	210037	—	29625
Budapest	2874-2876	90 6	905550	—	2876	—	12347	58825	—
Belgrád	—	913	91280	—	290	—	1 0775	124525	5929
Bukarest	—	3175	318	1560	—	—	345	43187	205750
Var.ó	—	5820	5820	—	18 5	—	6430	7947	37837
Bécs	2322-2325	7320	732-50	—	2328	—	809250	—	47612
Berlin	3.33-3935	1237750	123875	—	3932	—	43670	46397	50389

Száz lej árciájama: Zürich-tó) 318, Paris 1565, Budapest 351, Bécs 4315, Prága 2066

REUBENI, a zsidók fejedelme

Írta: Max Brod

Először is egy más szobát kívánt magának. Ez, amelyben a betegségét töltötte, utálatos volt lelkének.

Egy szobát kapott, amelyben eddig Dinah Zarfati ifjú huga lakott. A kilátás a villa szép kertjére nyílt. A nyitott ablakon át beszédült a korai nyár virágillata, pálmák királyi árnyékai, melyeken meleg, aranyoszöld napsugarak villogtak keresztül.

A beteget Dinah ápolta. Tul volt a krízisen. A betegség görcsökben jelentkezett még néhány napig, sőt hétig is a türelmeden beteg arca és teste rángásában. Este, mikor a láz felfelé szállott, panaszkodott. Laokoon kígyóit érezte combain felfelé kapaszkodni.

A leány megpróbálta vigasztalni a küldetéséről beszélt vele, amelyet „boldog küldetésnek” nevezett. Eleinte csak homályos szavakkal. Később, amikor a férfi nem akart szóba ereszkedni ezekről a dolgokról, viharosan bevallotta neki, hogy ő hisz benne. Kezdetből fogva hitt, és népe megmentőjét látta benne. Szép arca sötétre pirult, amikor Dániel titokzatos könyvének verseit reá vonatkoztatta: „És az övé a pompáság és a birodalom”.

Ő nevetett: „Tehát nem doktor Martinus Lutheré?”

Tudta, hogy az előjáró, de Sforno gyakran fordult meg ebben a házban és nagy hatással van Zarfatira.

Ő talán nagy dolgot fog elérni a népe számára — válaszolt a leány okosan és komolyan — „és ön is az ön népe számára”.

„Jól mondtad!” A leány tiszta és természetes gondolkodása jól esett neki, ép úgy, mintha egyszerű, nyugodt, ártatlan arcára nézett. Sötétbarna haja, mely olyan dus volt, hogy magas kontyba kívánczolt, egészen beárnyékolta nagy szeméit, melyeknek aranybarna fényét hosszú, sűrű szempillák árnyékolják. Kerek, rózsás, gödrös arc egy sápadt, vékonyraeszközött, csak beszédközben megnyíló ajkat rejtegetett.

A leány felbátorodva a dicsérettől, tovább folytatta: „Az utolsó pápák mind a pártunkon voltak. Nem tudom belátni, hogy miért harcolnánk ellenük”.

A férfi gunyosan és mégis gyengéden nézett rá, mint egy okos gyermekre, aki meglepi az embert tudásával és koravén lényével. A leány azonban könyörgött neki: „Beszéljen még, Mesterem! Olyan szívesen hallgatom”.

„Az a mi tévedésünk”, gondolkodott hangosan a férfi, egyre mélyebben nézve magába, „hogy mindig másoktól, kívülől várjuk a megmentésünket. Nemrég, mikor Velencében voltam, mindenki az angol királyról, Henrikéről beszélt, voltak akik azt jósolták, hogy ő lesz a zsidók Messiása, ha mi beleegyezésünket adjuk házasságának felbontásába és Boleyn Annával való újabb házasságába. Itt, Rómában mindenki szeme a német szerzetesre irányult. Mi mindig a mások gondjaival törődünk. Mindig újból ez az elősködés — ha nem idegen örökök, akkor legalább idegen bánaton. És sohasem okunk”.

„És mit kell tennünk?”

A férfi mélyen felsóhajtott. Már nem hallotta sem a kérdését, sem a hangját, újra egyedül volt töprengéseivel. A leány észrevette, hogy nem látja őt többé és csendesen kiment a szobából.

10.

Másnap, hogy felvidítsa a szárt, három barátját hozta el magával. A leányok quartetben énekeltek egy madrigált, majd táncolni kezdtek. Lant és hegedű kíséret mellett énekeltek és táncoltak.

Dinah lehajolt Reubeni ágyához: „Az ön tiszteletére mindez, uram, s azért, hogy elkeressük a szomorúságát”.

És újból levegőbe szállottak a karsu leányok, egy bájos dallam taktusára iverben hajladoztak a gyöngéd leánytestek. Kék levegő, fűszag, pálmalevelek

38

hintázása a nyitott ablak előtt, — mint jóleső álomosságban hunyorító szemek. Vidám gyógyulás lehelleter terjengett az illatos szobában, megcírogatva a táncoló arcát.

„Örömet találja a mi táncunkban?” — kérdezte Dina.

Reubeni gyengén bólintott. „Maguk jót akarnak velem. De Isten tudja, az én gondolataim és az én lelkem éjjel-nappal a munkámmal foglalkoznak”.

A leányok visszahúzódtak.

„Dina!”

Az ajtóból tért vissza.

A férfi tréfálkozva fenyegette meg az újjával. „Milyen ünnepi alkalomra tanultak be ezt az éneket és ezeket a táncokat? Talán a te esküvőre készülőtök?”

A leány hevesen csóválta a fejét.

„Nos, hát mikorra?”

„A pápa elfogadta rabbi Dániel „capitoli-ját. Mindenki nagy örömben van. Ezentúl egész Rómában egyetlen-egy nitközség létezik. Bátyám valamelyik héten nagy ünnepi lakomával tiszteli meg a rabbit”.

A szár megvetően biggyesztette ajkait. Dina közelebb lépett, könyörgő kezekkel. „Szereimék kérni valamit?”

A férfi meglepetve nézte megindultságát. Mi történt, gyermekem?”

„Önt is meg fogják hívni. Eddig visszautasította minden meghívásunkat. Ezuttal azonban — ha csak teheti — ha az egészsége, mint ahogy reméljük, addig teljesen helyreáll — ezuttal ne utasítson vissza bennünket. Ne tegye ezt velünk, nagyon szépen kérem”.

„Mi kinéz annyira, — beszélj bátran, Dina!”

„Engem az bánt...” Megakadt és le-sütötte szeméit. „Valamit sehogyszem tudok megérteni. Egyellen-egy dolgot. Es nincs a napnak olyan órája, amelyben ne gondolok rá... Ön volt a Római akadémia ünnepségén, nemes Goritz urnál és volt más biborosoknál is vendégségben. Nálunk soha. Egyetlen zsidónál sem. Ön megvet bennünket”. Majdnem elsírta magát. „Érettünk küzd, de nem a mi oldalunkon. Valósággal gyötröm magam, hogy ezt megértsem. Hát olyan elvetemedettek vagyunk mi? Olyan hitványak?”

Nemes arca izzott a büszkeségtől, s ez olyan jól illett hozzá. A férfinak tetszett a leány öntudatos haragja, melyben benne reszkelt még az édes muzsika egy cseppje és benne rezgett szabályos táncmozdulatainak ritmusa, egy egészséges lélek egyensúlya, mely egyenes rokona a hangok és a táncba olvadt test egyensúlyozó játékának. Nem „Izrael Szépsége” tárult fel előtte a pillanatban és vonzotta őt magához, hogy a szokottnál bizalmasabban feltárja szívét? Nyugodtan fogott hozzá vallomásaihoz. Hogy még eddig egyszer sem kérdezte tőle, hogy mit keres a keresztények vidámságainál. Es elmesélte neki, amit az ő szájjából még senki sem hallott: A pápa ajánlólevele, melyet érdeklődésben a portugál királyhoz intézett, már kezében volt ugyan, — de a portugál követ, Dom Miguel nehézségeket csinált, nem akarta az utleveleket kiállítani az ő és kísérete számára, azzal a megindokolással, hogy egy zsidó fejedelem megjelenése Lisszabonban még felbátorítaná a marranusokat s falán nyílt lázadásához is vezetne. A követet bizonyos pápai hivatalnokok befolyásolják, akik ismerősek ezzel a dologgal. De épen itt van a bökkenő. A pápai irodák, mihelyt Dom Miguelnek kell valamit elintéznük ebben az ügyben, egyszerre nagyon hanyagok lesznek, s szinte lesben állnak és szánt-szádékkal vetik magukat alá az udvarban szárnyra kapott ellenséges hangulatnak és határozott céljuk, hogy Reubeni elutazását elgáncsolják. Ezért kell neki hetek óta tétlenül ülnie és ezért vesztgetel az olyan nagyszerűen megindult vállalkozás. Ez vissz engem azokra az ünnepségekre. Mert nem azért jöttem Rómába, hogy la-

Fordította: dr.

iki Irén

komázok és hogy színházi felvonulásokban vegyek részt. Most azonban oda kell mennem, ahova a beolygós emberek özőnlenek. Barátokat kell keresnem ott, ahol leginkább megtalálom őket. Neked azonban elárulom. leánykám, — fel-emelkedett és szeméinek vad tüze olyan elviselhetetlenné váltott, hogy a leány elfordította fölé szeméit, — „neked azonban elárulom, hogy ez a mulatozás olyan nehéz és vérszívó, mint mindaz a munka, amit magamra vállaltam”.

„Oh, én tudom, én tudom” — sóhajtotta a leány megkínözva.

„Te tudod, Dina” — folytatta a férfi szelidebben és kezét gyöngéden a leány dus hajára tette „és mégis — olyan sok mindent nem tudsz. Sohasem is fogod még csak sejtteni sem. Valósággal oszlop-pá kellene válnod, ha mindent tudnál. De egy dolgot elmondok neked ezek közül — te okos vagy, nem fogsz visszafelé venni! Például ezt: Milyen rettenetes dolog a mi legboldogtalanság, legcéltel-tesztvéreinket, a marranusokat elutasítani magamtól, ahelyett, hogy felemelném őket a porból, amikor térdelnek előttem, és ahelyett, hogy a nyakukba ugranék, ahogy legszívesebben tenném. Mert ők muszájok, — bibók mindenki másnál — az inkvizíció vadállata leke-lődik rájuk és ők mégis kibáranak ezer veszély között a régi szövetség mellett. Es most magad is látod, Dina, hogy a legembertelenebb módon választottam nekik: „Nem” és „Hozzátok nincs küldetésem”. Mert ha csatlakoznának hozzám, ez a keresztény hatalmasságok ellenállását váltaná ki. És ennek nem szabad megtörténnie. Az egész óriási munka, a 15 évszázad elnyomatása alól való fel-szabadulás jutna veszélybe, ha engednek ezen hűségesek iránti érzésemnek — az én jóérzésemnek! Es így van ez mindenben. A jót és természetesét, amit az ösz-tönöm diktált, nem szabad tennem. Al-landóan szeméim előtt kell, hogy legyen a távoli cél — és minden egyéb mellett elrohanok, mint a forgószél”.

Még sohasem beszélt így. Panaszkodva kitárta magát a leánynak, aki lelekezelt visszafogva, hallgatva. Az ágy mellett térdelt, fejét lehajtva, arcát tenyerebe szorítva. Csak időnként nézett fel, mikor Reubeni szünetet tartott — ragyogó szemében könnyek csillogtak — és a férfi panaszaival ezektől a könnyektől kiáradtak: „A legrosszabb dolog Velencében történt velem. Egy öreg, becsületes embert laszítottam el magamtól, az egyedül, aki Velencében még várakozott a megváltás-
ra. Egy menekült volt, befolyás nélküli ember, mint ahogy a többi idegen zsidó is az Velencében. Nekem pedig az idő-sebbekhez kellett bejutnom, a tekintély-sekre és az ő segítségükre volt szükségem. Ezekkel a paprikajansikkal kellett nekem tárgyalnom. Es csak amikor eb-béli fáradozásom hiábavalónak bizonyult — csak akkor, elég későre hallgathattam a jóérzésemre és akkor köszöntem meg az öreg Elchanannak szíve fiatalosságát. Mikor nem érthető volt többé nekem, nem tartott fel munkámban. En így vagyok vele itt Rómában is. Nem az én jóérzésem ez, hanem üzet. Együtt ülök az urakkal, apostoli csillagászokkal és tit-károkkal, mindenféle irodalmárokkal, le-sem a jó szót, mely kedvező utat nyitna előttem, és nem kapok egyebet, mint végtelen szónoklatokat és unalmasan megstopolt költeményeket, kétszersült Livius és felmelegített Horáciust. Néha-néha azonban tökéletes szép muzsikát hallok — vagy meglátom az egész ünne-piesség szépségét, a vidám és szép em-bereket akik finoman és jó modorral vi-selkednek, kiknek beszélgetései vidám-sággal fogják át az egész világot, mint az élet egy mesterművét, mely a művés-zet minden szépségénél teljesebb. De ez kétszeresen fáj nekem. Mert ebben a szépségben Izrael nem tud részt venni. Oh, milyen messze vannak még ettől — és milyen messze van mindez azoktól a

dolgokból, amelyekkel az én szívem... Fejbeszakította magát, hevesen más dol-gokról kezdett beszélni. Egy régóta vis-zatartott szóáradat, melyet a szótukar, mindig sötéten magabizarkozott ferről fel sem lehetett tetelezni, felszakította zsilippent. „Nem, egyszer mégis tor-tént az én kedvem szerint is valami, Hip-polyt de Medici biborosnál voltam. Volt ott egy férfi, aki mindig egyedül ült, akárcsak én — senki sem ügvelt rá — akiről megtudtam aztán, hogy nem ino volt, hanem szobrász — a művei nagyon híresek, ez az ember tehát egész este ele-szen szemügyre vett engem. Az este vége-felé meghívott, hogy menjek vele. Meg-kerdeztem, hogy mit kíván. Morogva megkért, hogy engedjem meg, hogy az én jelenlétben végezzen néhány vé-sest egy már szinte kész szobrán, amely a műtermében van és amelynek mozdulata és arckifejezése különös módon az én ma esti mozdulatomhoz, testtartá-somhoz hasonlítanak. Különös pedig ez azért, mert ezen a szobron, mely egy sir-emlek számára készül, már évek óta dolgozik. És mégis, úgy mondta, az én megpillantásomra értelet meg művének a lelkét. Rövidesen belemelegetünk a beszédbe. Ő elbeszélte, hogy ez a sirem-lék a szerencsétlenség életének. Olyan nagyszabásúnak tervezte, hogy nemcsak saját erejét, hanem a korszak erejét is felül kellett volna múlnia, s amely az összes római és keresztény erények egye-sítése után sem mulja felül az átlagot. Meglehet, hogy mégis — és anélkül is ráncos homlokát még sűrűbben ráncolta össze — talán még így is felülmulja az ő erejét, melyet meglehetősen tulbecsült fiatalabb éveiben. Most azonban, hogy már ötvenéves, belátja, hogy ő korának gyermeke és nem egy antik félisten. Mert ha több lenne, mint amennyi, egy félisten erejével sikerült volna legyőznie az ellenállásokat, melyek műve tökéle-tességének útjában állanak. „Csak egy ilyen szobornál lenne az antikhoz méltó, úgy, ahogy én terveztem, két emeletnyi magas, negyven alakkal, amelyek a mű-vészetet és erényeket, a leigázott birodal-makat, az eget és földet ábrázolnák. Es a mű talán újja teremienén ebben a nyo-morult országban a hős római nemele-séget. De semmi ilyesmi nem történt. Gyűlölöm a hirnevemet, mely nem egyéb félreértésnél; nincsenek képeim és híres festőnek tartanak. Csak művem romjait látom magam körül. „Nem aka-rom elkeseríteni” — folytatta, — de úgy veszem észre, mintha ön is hozzám ho-sonló helyzetben volna. Nagy tiszteletben részesül, de a hős zsidó nemzedék ép oly kevésé akar életfelkelni, mint az ál-talam megálmódott hős római nép. A régi idők nem akarnak visszatérni. Te-hetünk, amit akarunk; nem jönnek visz-sza, soha többé”. Ilyen beszédek közben kísérté dolgozótermébe. Meggyújtott né-hány viaszgyertyát. Ott állott egy feje-delmi férfiú márványszobra. „Mindaddig azt hittem, hogy csak a népére haragud-tott”, — mondta a szobrász — „de most már tudom, és ezt kell kifejeznem a sze-meiben, hogy saját magára is haragud-tott azért, mert minden ereje mellett sem volt elég erős, mint ahogy ön sem, én sem”.

Dina feszülten figyelt. „Hol van ez az atelier?” kiáltott most fel.

„A Péter-téren, közel az Angyalvárhoz vezető ut mellett”.

„Hiszen akkor a szobrász — Michelan-gelo Buonarrotti volt”.

(Folyt. köv.)

Hírlétkus

„MONA”

női nadrágok

selyem gummitátsziból

Lej 290

Praktikus, olcsó, orvosilag ajánlva

Lerakat

Rozsa Royal drogeria, Cluj, Főttér 26.